

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno.

Cena listu za nečlane po štiri krone na leto; za pol leta dve kroni; za četrt leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krone na leto. Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsacega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 20 h od enostopne petit-vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 24. decembra 1908.

C. kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina: Poziv članicam! Zadružna organizacija na Sp. Štajerskem. Zakaj peša tu in tam kaka mlekarska zadruga? Pašne zadruge za mlado živino na Saksonskem. Odbirajmo plemensko živino! Varstvo sadnega drevja proti zajcu. Zadružni pregled. Gospodarske drobtine. Književnost. Občni zbori. Pregled poslovanja Posojilnice in Hranilnic. Inserati.

Poziv članicam!

Zadruge, ki želijo, da bi jim pri sestavi računov za l. 1908 pomagali uradniki „Zadružne zveze“, naj se oglasijo pismeno ali ustmeno pri Zvezi. Ustreglo se jim bode po vrsti prijave.

Zadružna organizacija na Sp. Štajerskem.

(Govoril dne 12. listopada 1908 v Celju na skupščini spodnještajerskih zadrug VI Pušenjak.)

Prvikrat zboruje skupščina spodnještajerskih zadrug, članic „Zadružne Zveze v Ljubljani“ in že to prvo zborovanje kaže, da je zadružna misel prodrla v najširše sloje ljudstva in da raste število zadružnih delavcev od dne do dne. Okrog 100 zadrugarjev, večinoma kmetov, ki so prihiteli iz vseh delov Spodnje Štajarskega na skupščino — bili so zastopniki iz najoddaljenejših krajev navzoči — je jasen dokaz, da najde naše delo razumevanje po celem Spodnjem Štajarskem, je pa tudi dokaz, da mi gojimo res pravo kmečko zadružništvo.

Lansko leto meseca avgusta se je vršilo zborovanje spodnještajerskih zadrug, članic ljubljanske „Zadružne Zveze“, na katerem zborovanju so se razpravljala razna za razvoj zadružništva pereča vprašanja ter sklenilo ustanoviti pododbor za Štajersko z lastno pisarno v Mariboru.

Preteklo je leto in pododbor stopa prvikrat s svojim poročilom pred zborovalce.

Pododbor šteje 83 članic in sicer:

70 posojilnic,

9 mlekarskih zadrug,

2 pašniški zadrugi,

1 mlekarna,

1 stavbinska zadruga „Lastni Dom“.

Naša organizacija ima sedaj več članic kakor „Zadružna Zveza v Celju“, ako ravno deluje celjska Zveza že 25 let, dočim deluje naša organizacija pravzaprav le dve leti. Dokaz temu dejstvo, da je štela Zadružna Zveza v Ljubljani koncem l. 1906 le 27 zadrug, med tem ko jih šteje sedaj 83 — število se je več kakor potrojilo.

Posojilnice so večinoma rajfajznovke — 61 po številu — in le 9 posojilnic pripada mešanemu ustroju. Pa tudi te posojilnice delujejo v prid ljudstva in ne — v prid posameznikov, ki stoje na čelu zavodov.

Tekom zadnjih dveh let se je ustanovilo 40 posojilnic, 2 pašniški zadrugi, 1 mlekarna in 1 stavbinska zadruga, razun tega pa je iz celjske Zveze izstopilo in k nam pristopilo 11 posojilnic in 2 kmetijski zadrugi.

Glavna pozornost se je posvečevala organizatoričnemu delu. Smisel za zadružništvo se je pospeševala s predavanji. Od oktobra 1907 do danes je predaval poročevalec šestdesetkrat po raznih krajih na Sp. Štajarskem. Predavalo se je o ustroju in poslovanju rajfajznovk, o varčevanju, o mlekarnah, o narodno-gospodarskem, nраво-vzgojevalnem in socialnem pomenu zadrug, o vinarskih zadrugah, o kmečkem vprašanju, o nakupovalnih in prodajalnih zadrugah, o kmetijskih podružnicah, o pašniških zadrugah itd.

Za vzgojo zadružnih delavcev se je priredil zadružni tečaj v Mariboru, ki je trajal od 7. do 10. januarja 1907.

Tečaj je obiskovalo 65 mož in mladeničev iz celega Sp. Štajarskega. Poučevalo se je knjigovodstvo

in poslovanje rajfajznovk, razpravljalo o dolžnostih članov načelstva in nadzorstva, o zakonskih določbah o mlekarnah, vinarskih, nakupovalnih in prodajalnih izboljševalnih in raznih zadrugah. Uspehi tega tečaja se že kažejo; udeleženci, ki bivajo v raznih krajih na Sp. Štajarskem, so vneti zadrugni delavci in skrbje za razširjanje zadrugništva.

Tudi v socijalnih tečajih v Celju in Slov. Gradcu, katere je obiskovalo nad 300 mož in mladeničev, se je predavalo o zadrugstvu in kmečkem vprašanju.

Da se zadrugno delo poglobi, da se da prilika činiteljem sosednih zadrug se seznaniti in večkrat medsebojno se razgovoriti o medsebojnem delu, da da se omogoči stik z Zvezo in da se celo zadrugništvo izpopolni, je bilo potrebno ustanoviti zadrugna okrožja za celo Sp. Štajersko.

Ustanovilo se je devet okrožij in sicer v Mariboru, Ptuj, na Murskem polju, v Konjicah, Celju, Posavju, Gornji Sav. dolini, Slatini in Šaleški dolini.

V vsakem okrožju se bo vršil vsako leto okrogni zadrugni shod in sicer menjajoč se na sedežu posameznih zadrug, ki pripadajo k okrožju.

Okrogni zadrugni shod se je vršil že v Artičah, vršil se bode tekom leta v vseh drugih okrožjih.

Pododbor „Zadrugne Zveze“ za Štajersko se je ustanovil lansko leto meseca avgusta, a intenzivno deluje šele od 1. julija t. l., odkar se je v Mariboru ustanovila pisarna pododbora s potrebnim uradništvom.

Namen pododbora je:

1. Pododbor širi v svojem okolišu zadrugni napredek ter organizira in ustanavlja nove zadruge.

2. Vzajemno podpira včlanjene zadruge v njihovem stremeljenju za izboljšanje gospodarskega stanja svojih članov zadrugnikov.

3. Podpira centralno vodstvo „Zadrugne Zveze“ pri izvrševanju od njega postavljenih skupnih ciljev; svetuje vodstvu, kaj bi se imelo delati, da se zadrugništvo na Štajarskem tembolje razvije in napreduje ter daje vodstvu vse potrebne informacije o stanju posameznih članic.

Pododbor je imel najmanj enkrat v mesecu redno sejo, v kateri so se razpravljale tekoče zadeve ter rešila marsikatera važna gospodarska vprašanja.

Delo pododbora se zrcali v velikem napredku zadrugništva na Sp. Štajarskem, pododbor se je pa tudi živo zanimal za vsako gospodarsko akcijo.

Zasluga pododbora je, da se bodo v bodoče priegnili zastopniki pododbora k sejam pri namestništvu v Gradcu, v kateri se razpravlja o gospodarskih zadevah.

Pododbor je skrbel tudi za to, da sta v odbor penzijske zavarovalnice za privatne uslužbence imenovana dva uradnika naše organizacije, katera bodeta vselej odločno zastopala koristi privatnih uradnikov.

Ne le organizacijo, ne le razširjanje zadrugništva je pospeševal pododbor, temveč podpiral tudi drugo gospodarsko delo.

Organi popodbora so sodelovali pri ustanovitvi kmetijskih podružnic in opozarjali v vseh krajih, kjer še ni kmetijskih podružnic, merodajne kroge na to, da se iste ustanove.

Naši vinogradniki imajo velike težave s prodajo vina. V letih, ko vinska trta dobro obrodi, dobijo težko kupce doma, in morajo mnogokrat vino za vsako ceno prodati. Radi teh težkoč je treba za naša vina pridobiti one dežele, kjer se vino ne prideluje.

V to svrhu se je priredila dne 17. marca 1908 v Celovcu majhna vinska razstava, katera je bila zelo dobro obiskana in je veliko pripomogla k temu, da so koroški gostilničarji in zasebniki spoznali naša vina in začeli kupčijske zveze z nami. To delo, pridobiti za naša vina trge izven Štajerskega, bomo nadaljevali.

Veliko težav imajo sadjerejci z vnovčenjem sadja. Takoj, ko se je otvorila pisarna pododbora v Mariboru, se je začelo misliti na ugodno skupno prodajo sadja.

Vsi sadjerejci so se pozvali, da javijo pododboru množino sadja, katero imajo na razpolago. Dobili smo veliko prijav, in smo vse one, kateri so se prijavili, spravili v zvezo s posredovalnico za prodajo sadja ter nekaterim posestnikom pripomogli do tega, da so — za letošnje razmere — še precej ugodno prodali svoje sadje.

Na kako večjo skupno akcijo ni bilo mogoče misliti, ker je sadje povsod dobro obrodilo in so bile cene sadja zelo nizke. V dokaz temu samo en primer:

V prejšnjih letih se je mnogo štajerskega sadja izvažalo v Nemčijo osobito na Virtemberško in doseglo precej ugodno ceno. Letos so bile v začetku sadne kupčije tako nizke cene, da ni bilo niti misliti na izvažanje sadja. Sedaj so se cene za okroglo 50 odstotkov zvišale, a še sedaj so sila nizke. Vagon sadja se sedaj proda v Stuttgartu za 720 kron, vozina iz Maribora v Stuttgart pa stane 412 kron, skupi se za vagon sadja le 308 kron. Ker pa se še nekaj sadja med potjo pokvari, se skupi k večjemu 300 kron za vagon sadja, ali 3 vin. za kilogram sadja, kar je dosti premalo z ozirom na riziko, ki je s sadno kupčijo spojen.

Četudi nismo mogli letos pri sadni kupčiji sadjerejem pomagati, ker so bile vsled tega, ker je sadje ne le pri nas, temveč v vseh drugih državah silno dobro obrodilo, silno neugodne razmere, vendar smo spoznali razmere naših sadjerejcev in razmere na svetovnem trgu, seznanili se z nebroj odjemalci in bomo lahko v letih, ki bodo za sadno kupčijo ugodnejša, poskrbeli za ugodno unovčenje sadja.

Toliko v kratkem o našem delu!

Ker se je delovanje pododbora šele pričelo takrat, ko se je otvorila pisarna v Mariboru, ne moremo pokazati posebno velike uspehe, pač pa lahko uvidi vsak, da je naša resna volja, potom združništva zboljšati gospodarski položaj spodnještajerskih kmetov.

Četudi je naša organizacija že precej razširjena, vendar ne smemo mirovati, temveč delati naprej. Mi moramo usovršiti organizacijo denarnih zadrug in povsod tam, kjer so dani predpogoji za uspešen razvoj rafajznovk, ustanoviti kmečke posojilnice rafajznovke.

Ko bode denarno združništvo izpopolnjeno, potem se moramo lotiti tudi drugih združnih vrst.

Kmet se silno izkorišča pri nakupu kmetijskih potrebščin in prodaji kmetijskih pridelkov; naloga nakupovalnih in prodajalnih zadrug v posameznih okrajih bode skupno nakupovati kmetijske potrebščine (umetna gnojila, krmila, semenje, galico, žveplo, kmetijsko orodje, stroje) in skupno prodajati kmetijske pridelke (sadje, živino, žito, jajca itd.) ter na ta način odstraniti predrago in nereelno delujoče prekupce.

Potom strojnih zadrug se bode skušalo odpomoči velikemu pomanjkanju delavskih močij, mlekarke in perutninarske zadruge naj odprejo kmetu nov vir stalnih, rednih dohodkov, melioracijske zadruge naj zboljšajo zemljišča, zvišajo njih vrednost in dohodke, centralna vinarska in sadjarska zadruga za Spodnje Štajersko naj vzame v roke delo za pridobivanje trgov za naša vina, nastavi naj trgovsko izobražene moči, pridobi naj primerne kleti ter skrbi za vnočenje sadja oz. izdelovanje in vnočenje raznih izdelkov iz sadja. Naše zadruge morajo v večji meri ko doslej delovati za pospeševanje varčevanja, za izvrševanje dobrodelnosti na deželi itd.

Vse te in še razne druge naloge hoče izvrševati naša organizacija v bodoče!

Da bo pa mogoče vse te naloge rešiti, je potrebno, da se zadrugarji kakor do sedaj, tako tudi v bodoče, tesno oklepajo svojih zadrug, zadruge pa svoje centrale.

Največji nasprotniki združništva so oni, ki mislijo, da so sami dovolj močni in morejo osamljeni kaj doseči.

Zgodovina nas uči, da le združen duh, duh skupnosti, duh skupnega gospodarskega dela premaga vse ovire in pripelje organiziran kmečki stan do onega ugleda in moči, katera je potrebna za razvoj in napredek kmečkega stanu. Le tedaj, če bo vedno vladal združen duh med nami, če bo združna misel prodrla vse kroge, bo mogoče doseči namen združništva, namreč: ustvariti gmotno dobro stoječ, neodvisen, samostojen, prost in naven kmečki stan.

Zakaj peša tu in tam kaka mlekarška zadruga?

(Iz predavanja ki ga je imel Fr. P. o priliki občnega zbora mlekarške zadruge v S dne 22. novembra 1908).

(Konec.)

Poskusimo dobiti pravilno prognozo bolezni, to je določiti kot to dela zdravnik pri bolniku, predno mu zapiše recept, kaj da manjka naši bolnici, morebiti se posreči potem tudi ozdravljenje. Morda?!

Glavni vzroki, če propada kaka zadruga, so po dosedanjih izkušnjah, ki jih imam od drugih krajev, bi bili sledeči:

1.) Neizobraženost ljudstva.

Našim ljudem še marsikje primanjkuje prave stanovske, strokovne kmetijske omike. Naše šole po kmetih in v mestih so že take, da se prav docela nič ne ozirajo na praktično življenje, najmanj pa na potrebe kmečkega stanu. Po večini farâ noben posestnik ne zapisuje nobene reči, ne izdatkov, ne dohodkov; za noben pridelek ne more reči niti približno: toliko in toliko me stane, pri tem sem imel toliko dobička, pri onem morebiti zgubo; kajti o kmetijskem računanju se ogromni večini gospodarjev niti ne sanja ne.

In pomoč zoper to? Veliko zdravilnost za naše razmere vidimo v tem, da bi dobila dežela v svoje roke ljudsko šolstvo, da bi se preuredile dosedanje kmetijske šole in če dovoljujejo sredstva, poleg njih ustanovilo več zimskih kmetijskih šol. Če zraven tega še pomislimo, da naši kmečki ljudje, pa ne mislim pri tem na otroke, ki hodijo v šolo in jim to ni zameriti, — ampak odrasčeni možakarji in ženske raje bero razne izmišljene storije in neslane novice iz širnega sveta, ki jih po večini čisto nič ne brigajo, če dalje pomislimo, kako malo pride naš gospodar po svetu, da bi videl, kako kaj drugje mislijo in delajo in napredujejo, — če vse to pomislimo, potem ni težko umeti, zakaj da naš seljak ni izobražen tako, kot zahteva od njega sedanjí čas.

2.) Nadaljni vzrok je mnogokrat needinost mej sosedí in mej posameznimi vasmi neko podedovano nasprotje, ta v resnici poganska, da ne rečem divjaška razvada, ki kot strupena ljulika poganja med sicer dobro pšenico našega ljudstva.

„Ker moj sosed nosi v mlekarjo, ki ga videti ne morem, pa jaz ne bom nosil!“ tako pravi marsikateri. Kako malenkostni so taki ljudje!

Mnogemu ni povšeči, da v odboru sedi kaka ne-ljuba mu oseba, čuti nekako odvisnost od nje in to ga tira venkaj iz zadruge. Takim morem le zaklicati: „V nobeni koči, v nobeni skupni napravi ne morejo imeti vsi prav in glavne besede. Kakšna zmešnjava bi bila to, kakšna babilonska mešanica! Zato se ravno voli neki odbor, načelstvo in nadzorstvo, ki naj v imenu vseh združnikov ukrepa tekom leta vse potrebno. O kaki odvisnosti v zadrugi ni niti govora, o

osebni odvisnosti namreč; vsi imajo do pičice enake pravice, le da jih izvršuje večina udov ob svojem času, to je o priliki rednih in po potrebi tudi izrednih občnih zborov, izvoljeno načelstvo in nadzorstvo pa v času, za koji je bilo izvoljeno z večino glasov. Če kak odbornik komu ni povšeči, češ, da ni pošten ali da ne ravna v duhu zadrugištva, tedaj naj dotičnik pri občnem zboru javno povzdigne svoj glas in ako pomaga takega res malopridnega odbornika spraviti proč iz odbora, pa če treba tudi iz zadruga sploh, storil je zadrugi ideji sploh in svojemu društvu posebej uslugo, dobro delo. Če pa pusti, da se kdo voli v odbor in morda še sam dvigne roko zanj, potem je dolžan priznavati mu pravice, ki mu jih je pomagal dati tudi sam v popolni svobodi in zločinstvo izvršuje nad zadrugi mislijo, ako pozneje intrigira in zabavlja proti njemu na vse mogoče načine na skrivaj.

3.) Važen vzrok, da gre ne samo nekatera mlekarska, ampak tudi druge vrste zadruga rakovo pot, je pomanjkanje ljubezni do reda, redoljubnosti.

V mnogih hišah ni nobenega reda, kar se kaže že od zunaj na strehi, na vrtu, na gnojišču, stranišču, vsepovsodi; ne gre se k počitku niti ob približno določeni uri, ne vstaja se ob pravem času, ne moli se redno, ne je ob določenem času; da se tudi ne krmi, ne napaja, ne molze, ne žanje in ne opravi drugih del ob pravem, najbolj koristnem času, je samo nujna posledica splošne neredoljubnosti. Z eno besedo: So čudaki, posamezni ljudje in cele družine, ki so menda zakleti sovražniki lepega reda. In vendar pravi pregovor: „Ohrani red ti sam, pa bo ohranil red tudi tebe!“

Kako krasen red nahajamo v naravi, red je naravnih iz ljudij svetnike in rednost je vsakemu, tudi nerednemu, nemarnemu človeku vendar le mila in draga, kajti vse drugačen vtis napravi nanj lepo urejena domačija vzornega soseda Razumnika, — kjer se vsako delo opravi ob določenem času in leži vsako orodje na svojem mestu — kakor pa lastna hiša, bolj podobna kurniku ali svinjaku, kot slovenski kmetski hiši. V mlekarni mora biti najlepši red, snaga do skrajnosti, zato pa se morajo najstrošjega reda in snažnosti držati tudi udje, ki pošiljajo mleko. Ta red v skupni, zadrugi hiši, mora kolikor toliko uplivati na red v domači hiši; kajti treba je bolj točno ob uri mlesti, za to pa tudi krmiti, vstajati, kuhati itd. in to za nekatere ni.

4.) Študirajoč vzroke propada nekaterih zadrug naše domovine sem prišel do jasnega prepričanja, da je vzrok večkrat tudi — alkoholizem, preobilna pijača, splošna nezmernost v uživanju opojnih pijač — pijančevanje. —

Kjer sta vino in pivo, zlasti pa, kjer je žganje udomačena pijača, tam ni pričakovati onih krepostij,

ki drže ljudij skupaj in jih povzdigujejo v dobre kristjane, a vrle gospodarje.

Pijancu nedostaja pred vsem vsak smisel za red, za izobrazbo, za napredek. Prosim vas: Pokažite mi znanega pijanca, ki ima doma lepo osnaženo živino, ki ravna lepo z družino in živino, ki postreže živini ob pravem času, ki dokupi, ako treba tudi močnih krmil?

In koliko trpe žene teh pijancev po poklicu! Ker po navadi pride ob mesecu mož po denar za oddano mleko, za to ni prav nič čudnega, ako njihove žene raje ne pošiljajo mleko v mlekarno, ampak ga raje s trudom pridelavajo in prekuhavajo v maslo in za majhen denar pošiljajo po kokošaricah in branjevkah v mesto, češ: Na ta način dobim vsaj nekaj potrebnega drobiža za hišo in kuhinjo. drugače pa vzame vse mož, ki denar popije ali pa, če je trezen mož sicer, mi prikrajšuje denar za potrebne opravke.

Iz teh razmer v mnogih kmečkih hišah v resnici nastaja, kakor mi je pisal prijatelj, tudi precejšen del socijalne in družinske in zakonske mizerije.

Kakor vidimo, segajo korenine neuspevanja zadrug zelo globoko v talno, sprijeno vodo domače nesorazumnosti. Ako že mej gospodarjem in gospodinjo ni lepega soglasja, kako bi mogli pričakovati, da pojde s takimi ljudmi v zadrugi vse gladko pot. Trpi pri tem seveda cela hiša in ne samo zadruga.

Povdarjal sem vže enkrat pomanjkanje edinosti med sosedi. In vendar je le v edinosti moč. Tudi za tiste, katerim ni toliko za nekaj petakov vsaki mesec, je silno važno, da držijo edini s svojimi sosedi skupaj v mlekarski zadrugi. Tako naj pokažejo, da je tudi njim pri srcu splošna korist kmetijstva, pri srcu tudi obstoj celega slovenskega naroda. Nemci žrtvujejo vsako leto velikanske vsote denarja, da bi polagoma zatrli slovensko ljudstvo; v ta namen kupujejo ob mejah slovenska posestva in otroci prejšnjih samostojnih gospodarjev postanejo največkrat borni delavci, ki gredo s trebihom za kruhom in volijo in delajo, kakor jim veli gospodar. Če hočete, da ne bo čez sto, dvesto let pred vašimi hišami in hlevi, po slovenski zemlji tulil in zavijal nemški pes, če hočete da ne bo skrunila vaših in vaših starišev milih grobov podivjana, tuja druhal, skrbite pred vsem, da se gospodarsko okrepi naš celokupni narod. Temu namenu služijo tudi mlekarske zadruga in premožnejši so pri svoji časti in svoji vesti obvezani, da kot udje pomagajo v njih svojemu gospodarski šibkejšemu so-bratu.

Pa tudi sami so na dobičku premožnejši v zadrugi. Koliko pametnega uganemo po svetu gospodarji o zadrugah, koliko lepih načrtov se rodi pri njihovih shodih, kjer ima vsak član prosto besedo, koliko lepega prineso med nje govorniki povabljeni od drugod, potovaljni učitelji, ki v raznih krajih marsikaj vidijo

in radi poročajo o svojih skušnjah, vsaj „več oči več vidi.“

K besedici edinost še en zgled, ki lepo osvetljuje geslo: „Viribus unitis“ našega presvetlega cesarja.

Star oče in gospodar je ležal na smrtni postelji. Z umirajočim glasom poprosi najmlajšega sina, naj mu prinese pet šibic iz žive meje narezanih. S slabotno, tresočo roko vzame vejico in jo prelomi na dvoje. Potem veli najstarejšemu, krepkemu 24 letnemu sinu, naj splete in zveže šibice skupaj v butarico. Tudi to se precej zgodi. Zdaj pa veli oče, naj oni butarico razlomi, pa sinu se to ne posreči, četudi napne vse svoje moči.

„Glejte otroci moji“ veli na to stari oče, iz tega se učite modre resnice, da ste vi, ako boste delali vsak zase, brez edinosti. le slabe šibice, krhki, da vas bo lahko izdelal vsak otrok; ako pa boste držali skupaj, boste močni, tako močni, da boste vstanu premagati vsako nezgodo in nesrečo.“

Hočete slišati morda en sam zgled, kako se godi kmetom tam, kjer drži vsak le sam seboj, kjer vlada pijanost in nevoščljivost mej sosedu?

Bilo je pred par leti v majhni župniji blizu Ljubljane. Na prodaj je bila graščina z lepim vrtom in mlinom z dobro vodo in kakih 200 oral travnikov, gozda in nekaj njiv. Mesto da bi stopili ljudje skupaj in s pomočjo domače posojilnice, ki ima dovolj denarja, kupili posestvo ter si zemljo razdelili, so raje pustili, da je kupil svet krščen žid slovenske krvi. Ta mesar za zemljišča je kupil graščino le s pomočjo večje posojilnice, torej na kredit in je svet razkosal. Pred vsako dražbo je bila velikanska pijača, vina, piva in žganja celo morje (govori se o 11 in več stotakih goldinarjev za pijačo!) Še le ko so bili ljudje navdušeni, veseli, fidel, se je začela dražba. Ljudje so prekašali sami sebe. Za kar si preje, ko se je šlo za nakup graščine od domačinov, niso upali obljubiti 800 K, so zdaj v omotici žganja ponujali po 800 goldinarjev. Gostilničarji in njihovi sinovi pa so svoje lastne sosedu spodbujali k besnemu draženju češ: „Nikdar ne bo pri nas več zemlje na prodaj! Kupite zdaj ali pa nikoli.“

Seveda so bili za to ljubeznjivo „mešetarijo“ od prekupca bogato obdarjeni.

Tako je plačalo revno ljudstvo vsled neumnosti čez 50.000 K več, kot bi bilo, da so bili ljudje sami razumni in podjetni. Veliko se jih že sedaj kesa za voljo drage zemlje in bi se je radi znebili s precejšno zgubo, mnogi so že plačali kazni zaradi nejasnih naredb glede potov po kupljenih zemljiščih itd.

Kedaj pač pridemo do tega, da bo prepovedana vsaj pred javno dražbo pijača, ki ima edini namen oslepariti ljudstvo, ker ne ve, kaj počne, kadar ni trezno.

Modri svet starega očeta prinesimo na celo družino slovenskega kmečkega stanu in imeli bomo vspehe, kot so jih imeli oni sinovi, ki so poslušali modrega očeta in ustanovili mogočno, bogato družino.

Čisto napačno je, ako nekateri čakajo samo na to, da bi premagala država.

Država ima res krasno nalogo, da skrbi za procvit in blagostanje narodov, da postane narod kot celota premožen in srečen.

Ali za vsakega posameznika se pa ne more brigati. Tu velja le zakon samopomoči po pregovoru: Pomagaj si sam, in Bog ti pomore!

5.) Prevelika premožnost, se zdi, odvrča tudi nekatere od mlekarne zadruga, ker se jim ne zdi vredno, da bi za mleko dobivali mesečno 50 do 100 K, ko imajo vendar precej krav in niso daleč od zadruga. Tak gospodar, ki ima živino in mleko pri hiši, ni daleč od mlekarne, pa vendar ne drži z zadrugo, prizna po moji misli čisto odkrito, da ima preveč denarja, da plačuje premalo davka in treba bi bilo opozoriti može, davčne zaupnike, da obrnejo nekoliko več povornosti na take zlate ptice, da se jim naloži opravičeni večji davek, zato pa razbremene kolikor mogoče oni gospodarji, ki še dosedanje davčno breme nosijo le težko.

6.) Tudi lenoba ima precejšen del krivde ako propada kaka zadruga, na svojih ramenih. Kaj naj si mislimo o takih lenuhih?

Pregovor pravi: Kdor ne dela, naj tudi ne je!

Vsaj zdaj v zimskem času se ne more nihče izgovarjati, da nima časa.

Pa recimo, da je od nekaterih hiš v resnici le predaleč za nošo v mlekarno naravnost. Tu se da pomagati vendar na drug način. Napravite si več „mlekarskih postaj“. V kolikor poznam vaš kraj, bi morda kazalo napraviti take postaje na teh in teh krajih.

S pomočjo takih postajic uspeva nebroj mlekarne po svetu prav dobro in mnogo mlekarne na Slovenskem. Od nekaterih postaj bi morda mlekarne sama potem ob določenem času odpeljevala mleko v centralo, to je v glavno mlekarne.

Za mlečno postajo je treba le snažnega prostorčka v vsaki vasi, pa mrzla voda naj bi bila pri roki za hlajenje. Če je pa „smetanska postaja“, je treba oskrbeti tudi majhen mlečen posnemalnik ali centrifugo, s katero se posname kake 100 litrov mleka na uro. Posneta ali centrifugirana smetana se odnese potem v posebni, zaklenjeni posodi v centralo.

Za sprejemanje in zapisavanje mleka, ki se seveda urno in natančno stehta z mlečno tehtnico, ravno tako za morebitno posnemanje in jemanje mlečnih poskušanj se prav lahko usposobi vsaka bolj razumna in snažna oseba, moški ali ženska, ki bo prevzela ta posel proti majhni odškodnini.

Mlekarska zadruga ima namen pomagati posebno revnejšim in bolj zapuščenim kmetovalcem. Boljše pa je imeti eno veliko mlekarno z več mlečnimi postajami, kot pa veliko majhnih, samostojnih mlekaren. V velikem se dela ceneje in se dobi ugled, kredit.

7.) Premnogokrat niso ljudje zadovoljni s plačevanjem mleka. Priznam, da je težko dati pod 12 h liter mleka od hiše. Toda marsikje je treba skrbeti najprej, da se plača mlekarna, poslopje in orodje in ko je to plačano, ni skrbeti, da se ne bi moglo sveže mleko plačevati povprečno najmanj po 12 h za liter. Kako nespametno je torej vnaprej zahtevati. „Plačujte po 12 h, pa bom pošiljal mleko, preje ne“. To se pravi zlasti slabotnejše mlekarnarje v hribih že pri rojstvu zadaviti. Saj je plačana mlekarna skupna last vseh udov in ne kaka tuja baraka, ki bi nas nič ne brigala.

Drugače pa moramo priznati: Edino pravično je plačevanje mleka po kakovosti, po dobroti, po tolšči. In tu je mogoče, da ravno onemu, ki najbolj vpije po 12 vinarjih, ne gre po pravici toliko, ker veliko preslabo krmi in ima v hlevu prezanično živino.

Pri vas delate sirovo maslo in sir in se plačuje za vsak odstotek (‰) tolšče po 2·35 h, kar je popolnoma dovolj, to se pravi, lep skupiček za mleko v tako oddaljenem kraju, kot je vaš. Če je mleko prav dobro, da ima 4 odstotke tolšče, potem dobite za smetano od vsakega litra mleka $2·35 \times 4$ to je 9·4, zraven pa še posneto mleko, vredno v gospodinjstvu najmanj 3 h, skupno torej okoli 12½ h. Če se pa pošilja mleko sveže naprej, potem pa se plačuje vsaj z ozirom na tolščo. Pri mlekarskih podružnicah vzame oskrbnik postaje večkrat na teden poskušnje od posameznih mlek, jih shrani s pomočjo kaličevega bikromata in koncem meseca pošlje v centralo, kjer se mleko preišče.

8.) Važen vzrok, da ne gre pri mnogih mlekarnah tako, kot bi imelo iti, je napačno oskrbovanje živine. Tudi tukaj imamo načela, katera je treba nujno udeleževati vsak na svojem posestvu, ako hočete na eni strani, da boste mogli imenovati svoje gospodarstvo umno, racijonalno, na drugi strani pa da bo dovolj mleka za v mlekarno.

O temeljnih načelih umnega krmljenja in tudi drugega gospodarstva, v kolikor je v ozki zvezi s pridelovanjem mleka, se porazgovorimo v bodočem letu. Naš sklep na pragu novega leta pa bodi: Proč s staro šušmarijo v gospodarstvu, ravnajmo se po zgledu družih dežel, n. pr. Švicarjev ki nam lahko služijo za vzor zlasti v gospodarstvu z gnojem, s travniki, krmljenjem in pridelovanjem mleka. Da postane mala Slovenija kedaj druga mala Švica, to bodi naše stremenje za bodočnost, to naše voščilo celemu narodu za vsako novo leto.

Pašne zadruge za mlado živino na Saksonskem.

(Ing. J. Rataj.)

(Dalje.)

Iz vsacega izmed pašnikov se je poleg tega dobilo še po 600 starih centov sena, torej skupaj 1200 centov.

Naj sledi tu kratka bilanca, da pokaže, kako so pašniki ne samo iz živinorejskega stališča, ampak ravno tako tudi iz gospodarskega stališča priporočljivi. Številke so tu samo približne, ki pa v naš namen popolnoma zadostujejo.

Koliko je stalo vzdrževanje živine na pašniku? Brez dvoma toliko, kolikor je vreden pridelek, ki bi se na prostoru pašnika v enem letu pridelal, če bi se pašnik porabil kot travnik ali pa polje. Vzemimo da bi se pašnik obdelal in posejalo pšenico. Ker nikdo ne bode vzel za pašnik zemljišča prve vrste, ampak zemljo, ki je za travnik ali polje manj sposobna, in tako je delal tudi gosp. taj. svetnik Andree, lahko računamo pridelek na oral mesto s 30 stoti, z 20 starimi stoti ali 10 met. stoti. Delo, ki pride povprečno na oral skozi celo leto, od setve pa do tedaj, ko je pripravljeno za prodajo, ne računamo visoko, zlasti že v Saksonskih razmerah in v neposredni bližini polmilijskega mesta Draždan z 25 markami.* Če vzamemo za meterski stot pšenice 18 mark, za meterski stot slame 2 marki, je oboje dovolj visoko računano.

Zavarovalnine proti toči, ki je pri pašniku nepotrebna, katero pa mora pri poljskih pridelkih vsak previdni gospodar upoštevati, tedaj sploh niti računamo ne.

Tudi vrednosti paše nam ne bode težko določiti. Določiti moramo le vrednost onih stvari, ki jih je nam paša ohranila ali nam jih je paša prinesla. Prihranila nam je paša, oziroma v našem slučaju gosp. Andreeju, vso oskrbo živine v dobi paše t. j. hrano in delo, ki ga oskrba živine v hlevu zahteva. Vpoštevati pa moramo tudi to, kar nam paša v gospodarstvo tudi prinese. Sem spada pri molžni živini gotovo mleko, ki ga daje na paši več, kakor v hlevu. Saj je splošno znano, da daje krava na dobri paši mnogo več in boljšega mleka, kakor v hlevu.

Če računamo za molzno kravo na dan 50 pfenigov (60 vinarjev) stroškov, to gotovo ni visoko v neposredni bližini Draždan, če pomislimo, da stane krma za isto na Dunaju 1 K t. j. 85 pfenigov. Za krmo mladega plemenskega živinčeta na dan vzemimo le 30 pfenigov in za krmo enega prašiča 10 pfenigov. Če računamo meterski stot sena s 5 markami in eno delavsko moč z 2 markama na dan, je to za saksonske razmere gotovo nizko. Na podlagi navedenih števil dobimo sledeči račun:

*.) Marka = 100 pfenigov = 120 K.

105 glav velike živine á 50 pfenigov na dan stane v 140 dneh	7350 mark
105 „ mlade „ á 30 „ „ „ „ „ 140 „	4410 „
100 „ prešičev „ á 10 „ „ „ „ „ 60 „	600 „
95 l mleka več na dan á 17 pfenigov v 140 dneh	2261 „
600 met. stotov sena á 5 mark „ „ „ „ „	3000 „
štiri delavne moči á 2 marki na dan v 140 dneh	1120 „
skupaj	18741 mark

Na podlagi zgoraj navedenih številčk znaša vrednost pridelka, ki bi se dobil iz pašnika, če bi se poljedelsko porabil.

1080 met. stotov pšenice á 18 mark znaša	19440 mark
približ. 2160 „ slame á 2 „ „ „ „ 4320 „	23760 M
delo za 108 oralov á 25 „ „ „ „ „ 5400 „	5400 M
vrednost pridelka torej znaša	18360 M
zgoraj dobljeno vrednost za pašo	18741 M
	381 M

Imamo torej pri paši 381 mark več, kakor če bi živino imeli v hlevu in prostor za pašnik porabili za polje. Če k temu dobičku prištejemo še zavarovalnino, proti toči, katero računamo le po 3⁰/₀, znašal bi dobiček že čez 1000 mark. Pozabiti pa tukaj ne smemo opomniti, da glavne prednosti pašnikov pri ocenjevanju še upoštevali nismo, t. j. prednosti, ki je Saksonce sploh vedla do tega, da so jeli pašnike ustanavljati. Mislimo tu na prednost pašnikov, ki je edina omogočuje uspešno živinorejo, krepki in zdravi razvoj mlade živine, in ohranja odraslo živino zdravo. Ta sama prednost pašnikov je toliko vredna, kakor poljedelski pridelek na prostora pašnika.

Dolgo časa nas že zadržuje zanimivi pašnik v Braunsdorf-u na posestvu g. Andree-ja, ker so pa podatki iz tega pašnika povsem tudi veljavni na združnih pašnikih, in je tak primerjalni račun, kakor smo ga zgoraj navedli, lažje in boljše izpeljiv na zasebnem in že tudi izkušenem pašniku kakor na kakem na novo ustanovljenem združnem pašniku, zato smo s tem natančnejšim opisom le pridobili.

Saksonski kmetje so spredvideli, da kljub vsem prizadevanjem, kljub dobremu krmljenju, in kljub temu, da so hleve v mnogem izboljšali, večkrat celo popolnoma moderno uredili, v svoji živinoreji nikakor ne morejo doseči zaželenih ciljev. Naenkrat pa so opazili pri nekterih večjih svojih stanovskih tovariših lepše vspehe. Pri teh je živina živela sicer v enakih razmerah, kakor pri njih, razloček je obstojal le v tem, da je živina, zlasti še mlada plemenska živina, pri teh večjih in naprednejših posestnikih uživala od nekaj let sem v poletnem času prostost in se pasla na ograjenih pašnikih. V vseh vzornih napravah v prid vzorne živinoreje so mogli manjši posestniki večje posnemati, toda lastne stalne pašnike napravljati, tega jim niso dovoljevale njihove gmotne razmere. Kakor smo pa že zgoraj omenili, česar ti posamezni manjši posestniki sami niso mogli privoščiti, temu se ni moralo še odreči več njih, združenih v eno večjo celoto, v zadruho.

Kakor hitro pa je oblika skupne paše postala znana, saksonski kmetje niso držali rok križem,

ampak so šli z vso hvalevredno marljivostjo na delo. Pred celima dvema letoma se je prva pašna zadruga slovesno otvorila v Ehrenberg-u, v lepi, romantični „saksonski Švici“ blizu češke meje. Takoj drugo leto je dobila ta nova vrsta zadrug celo število vrstnic, in danes imamo v kraljestvu Saksonskem, ki je komaj eno tretjino večje kakor Kranjska, že davno čez dvajset pašnih zadrug, ki so po večini v najlepšem razvoju in že po kratkem obstanku blagodejno delujejo za razvoj živinoreje. Veliko zaslug si je stekel na polji našega združništva bivši tajnik draždanske združne zveze in sedanji poslovodja državne nemške združne zveze ter učitelj združne šole v Darmstadt-u gospod Reinke.

Odbirajmo plemensko živino!

Kakor povsod, tako moramo tudi pri živini odbirati, ako hočemo priti do najlepše in za užitek najboljše živine. Posebno pride to v poštev za plemensko živino.

Pri odbiranju plemenske živine je paziti na zunanost, dobroto in koristi, ki nam jih naj donša dotična živina. Ne zadostuje morda, da gledamo le na zunanost plemenske živine, temveč se je treba istočasno ozirati tudi na nje dobroto in korist.

Kakšna naj bode živina na zunaj? Zunanost plemenske živine naj bode lepa, celo telo naj bo lepo in pravilno zraščeno in razvito. Vsi telesni deli morajo biti v gotovem razmerju med seboj.

Tako je treba n. pr., da sta si dolgost in visokost v gotovem razmerju. Celo telo bodi približno vsaj eden in polkrat tako dolgo kakor je visoko. Kratka, potem pa visoka živina ni lepa. Dalje je treba paziti na glavo. Glava ne sme biti prevelika. Znano je, da teleta debeloglavih bikov povzročajo nemalokrat težke porode. Prsa plemenske živine naj bodo globoka in široka. Ozkoprsna živina ni v čast pravemu živinorejcu. Med glavne pogoške, ki kvarijo lepo telesno zunanost, prištevamo tudi preveč vkleknjen ali pa vzbočen hrbet, preveč podrt križ, premalo razvito in pretesno medenico, kar je posebno pri samicah važno, dalje previsoko ali pa prenizko nastavljen rep.

Tudi na noge je paziti, da niso prešibke. Skočni členi pri zadnjih nogah ne smejo biti preveč narazen ali pa preveč skupaj. Gledati je tudi na spolovila, da so razvita. To so glavni pogoški, ki se tičejo zunanosti.

Teh je v naši živinoreji še vse polno, in se dajo odpraviti v teku časa le s pridnim odbiranjem najlepše zraščene živine za plemenitev ali za rejo.

K zunanosti spada tudi barva dlake. Torej je gledati pri odbiranju tudi, da je barva živine kolikor mogoče enaka, enotna.

Ne smemo pa misliti, da je z lepo zunanostjo plemenske živine že vse doseženo. Kaj nam pomaga, če je živina še tako lepa, pri tem pa tako slaba za užitek, da nam ne plačuje ne krme in ne našega truda z njo. Radi tega je paziti pri odbiranju plemenske živine ne le na zunanost, temveč tudi na dobroto in koristnost.

Dobroto in koristnost plemenske živine pa sodimo po njenih lastnostih. Čim več dobrih lastnosti je združeno v tej ali oni živini, tem boljše in koristneje je za nas in narobe. Med dobre lastnosti prištevamo n. pr. mlečnost krav, rodovitnost, neizbirčnost v krmi, dobro izkoriščanje itd.

Vse svoje dobre in slabe lastnosti pa prenašajo vsa živa bitja, torej tudi živina z neko gotovostjo na svoje potomce. Vse lastnosti so torej podedeljive. Iz tega vzroka je nam skrbeti, da rabimo za plemenitev le tako živino, ki ima dovolj dobrih lastnosti.

Pred vsem je paziti, da je plemenska živina zdrava. Izločiti je treba iz reje posebno tako živino, ki je bolna na kaki podedljivi bolezni, kakor na sušici ali jetiki. Ako rabimo na sušici bolnega bika za plemenitev, koliko zla pride s tem na njegove potomce!

Pa ne le na podedljivih boleznih bolno živino ali radi prej omenjenih pogreškov na zunaj je odstraniti brezobzirno iz reje, temveč tudi tako, ki nam donaša premalo dohodkov. Ako hočemo priti do dobrih krav-mlekarič, držimo za plemenitev le krave in bike o katerih smo prepričani, da so potomci dobrih mlekarič. Prav tako je gledati tudi pri odbiranju plemenske živine, da so bili predniki dobri izkoriščevalci krme, ješči, rodovitni, sploh kolikor mogoče dobri za vsak užitek, bodisi za mleko, delo ali meso.

Le potom odbiranja lepe, zdrave in dobre plemenske živine smemo pričakovati, da dosežemo v naši živinoreji, kar so drugod že dosegli.

Varstvo sadnega drevja proti zajcu.

Proti temu škodljivemu glodavcu se je že veliko pisalo in govorilo, a dokler nimamo kmetu prijazne deželne postave, ki nam bo dovoljevala brez kazni ubiti in pojesti zajca, kot se brez ječe in globe pokončavajo poljske miši in srake in prekoristni krti, — toliko časa so vsa sredstva le slabo orožje proti temu najnevarnejšemu sovražniku našega mladega drevja, ki je že nekateremu sadjerejcu priskutil in zagrenil veselje do nadaljnega sajenja.

Pisec teh vrstic je to sam poskusil, ko mu je ta mrcina uničila popolnoma za 140 prelepih, do stegna debelih jablan, ki jih je skozi leta skrbno negoval in so mu ravno jela vračati trud s krasnimi plodovi.

Navadno mislijo ljudje, da samo glad tira zajca do škode. Nekaj je že na tem, a ne vse. Zamrznjena

hrana povzroča sivcu pogostoma težave v želodcu in črevah, ki se kažejo na zunaj v driski. Če ima človek to nadlogo, si pomaga s kozarcem trpkega dalmatinskega vina, premožnejši z retoškom, ki imajo v sebi precej čreslove kisline ali tamina. O tej zdravilni moči čreslovine je tudi zajčji rod do dobra prepričan. Kdo mu je pač to razodel? — Ravno tisti višji nagon, ki varuje govedo pred strupenimi zelišči.

Zajec išče in najde dovolj čreslove kisline v lubji naših mladih drevesec in če teh ne dobi, ogloda grmovje glogovo in trnoljičino. Obenem pa mu to glodanje obrusi gornja in spodnja dva zoba — glodača, da ostaneta ostra in se preveč ne podaljšata. Mnoga sredstva, ki se rabijo tu in tam zoper zajca, so malo vredna ali pa celo naravnost škodljiva.

Škodljivo je n. pr. mazati mlado drevje s petrolejem, še bolj pogubno je mazati ga s karbolnijem, ki mlado drevje v par letih zamori, zato ker tekočina vdre v kožo notri do kambija, to je onega kolobarja v deblu, ki igra pri drevesu isto vlogo, kot želodec in črevesje in zlasti krvne žile pri človeku.

Z navadnim milom drevje mazati pomaga le, če se to stori po vsakem dežju sproti; a to je veliko prezamudno in stane preveč!

Dobro sredstvo je, mlado drevje povijati s slamo: zajec ne more zraven in pa ozeblina ne dobijo drevesce tako lahko. Saj poznate tiste zapečene pege na mladem drevju, ki se narejajo najraje na južni strani in kako?

V hudi zimi se tu in tam na južni strani deblo po dnevi vsled precej toplega solnca odtaja; če po noči nato pride huda zmrzlina, umori le-ta odtajano lubje, ki se posuši in dobi ozeblinske razpoke. Pa slama ima tudi svoje senčne strani! Ne glede na to, da se drevce v njej kolikor toliko pomehkuži, je tak ovoj najavbljivejše zatočišče raznih škodljivih žužkov, ki najdejo v njem imenitno prezimovališče. To so razne listne in krvave uši in ušice, rilčkarji, strigalice in podobna svojat. Zato pa rabijo tudi mnogi sadjerejci bodisi slamnate ali še rajše papirnate kolobarje nalašč za to in jih ovijajo krog debel, da v njih lovijo te škodljivce.

Boljše je navezati okoli debele smrekovega in jelkinega dračja, ali glogovega in črnega trnja, ki lahko ostane na mestu tudi preko poletja, da se le vsako jesen pogleda, če še dobro drži.

Kot najboljšo sredstvo pa svetuje „Praktični kmetovalec“ žičnate mreže iz počrnjene žice ali pa varnostne mreže iz protja. Če bi nam naši pletarji napravili po primerni ceni — saj so lahko napravljene iz najbolj grobega protja — potem bi res te mreže zaslužile kar največjo našo pozornost.

Pri žičnatih mrežah zadostuje žica v debelosti 1 do 1½ mm in pri obeh višina enega metra.

Vrbove mreže baje niso le najboljše in najcenejše varstvo dreves proti zajcu, ampak varujejo

drevje tudi prehudih posledic toče, da jim ne napravi premočnih ran.

Seveda je treba, kadar sneg dobro zapade, pregledati svoje varstvene naprave. Če leži sneg tako visoko, da bi zajec stoječ na zadnjih bedrih lahko prišel do živega deblu, potem ne preostane drugzega, nego odkopati nekaj snega okoli drevesa proč.

Fr. P.

Zadružni pregled.

Nove zadruge. Meseca novembra t. l. so bile v zadružni register vpisane sledeče nove slovenske in hrvaške zadruge:

Na Kranjskem:

Ljubljana (dež. sod. Ljubljana), Šentpeterska hranilnica in posojilnica v Ljubljani, reg. zadruga z neomej. zavezo.

Spodnja Idrija (dež. sod. Ljubljana), Kmetiska in delavska posojilnica v Spodnji Idriji, reg. zadr. z neomej. zavezo.

Ljubljana (dež. sod. Ljubljana), Agro-Merkur, osrednja nakupovalna in prodajalna zadruga v Ljubljani, reg. zadr. z omejeno zavezo.

Preloka (okrož. sod. Rudolfovo), Kmetiska hranilnica in Posojilnica v Preloki (Bela-Krajina), reg. zadr. z neomej. zavezo.

Železniki (dež. sod. Ljubljana), Hranilnica in posojilnica v Železnikih, reg. zadr. z neomej. zavezo.

Ilirska Bistrica (dež. sod. Ljubljana), Kranjska čebelarska zadruga v Ilirski Bistrici, regist. zadr. z omejenim jamstvom.

Kamnik de. sod. Ljubljana), Živinorejska zadruga za politični kamniški okraj, reg. zadr. z omej. por.

Na Štajerskem:

Mala Pirešica (okrož. sod. Celje), Mlekarska zadruga v Veliki Pirešici, reg. zadr. z omej. zavezo.

V Dalmaciji:

Benkovac (dež. sod. Zadar), Srpska Zemljoradnička Zadruga u Benkovcu, protokolirano udruženje sa neograničenim jamstvom.

Razlika obrestne mere pri hranilnicah in posojilnicah. O tej stvari piše nek zadružni list, da je splošno umestno, da se pri novoustanovljenih hranilnicah in posojilnicah določi razlika med obrestno mero hranilnih vlog in obrestno mero posojil na 1%. Po statistiki zveze porenskih zadrug na Nemškem je prav malo posojilnic delovalo z razliko 1%. Povprečno je namreč znašala razlika 0.66%, najnižja je bila celo samo 0.2%. Trdna, stanovitna mera se seveda ne more določiti, ravnati se je treba po dejanskih razmerah. Stare posojilnice z znatnim rezervnim zakladom morejo poslovati z dokaj manjšo razliko. Mlajše denarne zadruge pa bi ne smele iti pod $\frac{2}{3}$ — $\frac{3}{4}$ % pri določanju obrestne razlike. Tisti, ki so tako vneti za kolikor mogoče nizko razliko, ne uvidevajo velikega pomena, ki ga ima rezervni zaklad za obstoj zadruga in njeno varnost. Pred očmi so jim samo sedanje razmere, na prihodnost ne mislijo in ne vpoštevajo, da dobro urejeno in podprto posojilnico zapuste prav za prav kot dedščino, za katero jim bodo hvaležni še otroci in otroci otroci. — Naše slovenske posojilnice se tudi v tem oziru lepo razvijajo in jih ima že mnoge nad 10.000 K rezervnega zaklada.

Oprostitev poštnine v zadevah konverzije dolgov.

C. kr. trgovinsko ministrstvo je z dopisom z dne 1. junija 1908, št. 19.408 P naznanilo finančnemu ministrstvu, da je po § 12 ministrske naredbe z dne 25. februarja 1907, drž. zak. št. 50, pošiljanje sumaričnih izkazov finančnim uradom prve stopnje v zadevah konverzij prosto poštnine v smislu čl. II., odst. 4, zakona z dne 2. oktobra 1865, drž. zak. št. 108.

Mlekarske zadruge na Ogrskem. Leta 1897 je bilo na Ogrskem vsega skupaj samo 34 mlekarskih zadrug, a po 10 letih, t. j. l. 1907 bilo jih je že 622 z 59.000 člani, ki so imeli 98.000 krav, od katerih se je tem zadrugam prodalo 80 milijonov litrov mleka, da ga predelajo. Iz tega mleka se je dobilo $2\frac{1}{2}$ milijona kilogramov mleka. Skupni prejemki vseh mlekarskih zadrug so znašali tega leta 9.452.654 kron.

Parlamentarni zadružni odsek v Italiji. V smislu večkrat izraženih želj na zadnjih italijanskih zadružnih zborovanjih sta poslanca Luzzatti in Maffi v eni izmed zadnjih sej obravnavala vprašanje, če bi ne bilo umestno, pred začetkom novega zasedanja državnega zbora sklicati na posvet tiste poslance, ki so sami vpisani v zadruge. Ti poslanci naj bi delali na to, da se izboljša pravno stanje vseh vrst zadrug. V prvi vrsti se gre pri tem, da se omilijo razni davčni predpisi, vsled katerih imajo italijanske zadruge — ravno tako kakor mnoge naše — dosti trpeti.

Gospodarske drobtine.

Kmetijski tečaji na Kranjskem. Po odredbi deželnega odbora se priredi tekom januarja in februarja šest dvodnevni kmetijskih tečajev, pri katerih se bo podučevalo gospodarje o tistih kmetijskih zadevah, ki so za dotičen okoliš posebno vabne in potrebne izboljšanja. Ti tečaji se prirede v Kostanjevici od 17. do 19. januarja, v Košani od 24. do 25. janurja, v Semiču od 31. januarja do 1. februarja, v Cerkljah na Gorenjskem od 7. do 8. februarja, v Št. Rupertu na Dolenjskem od 14. do 16. februarja in v Žireh od 28. februarja do 1. marca t. l. Opozarjamo že danes vse naše gospodarje na te tečaje s pozivom, da se jih po imenovanih krajih polnoštevilno udeležujejo. Pokažimo, da se zavedamo svojih dolžnosti in da nam je mari napredek našega kmetijstva. Po zimi je čas za kmetijski pouk, zato naj se ga udeleži vse, staro in mlado, moški in ženske.

Kmetijski tečaj v Kostanjevici bo od nedelje 17. januarja do torka 19. januarja. Na tem tečaju se bo poučevalo: 1.) v nedeljo 17. t. m. od 3. do 5. popoldne o prašičji reji (ravnatelj V. Rohrmann); 2.) v ponedeljek 18. t. m. od 9. do 11. dopoldne o kletarstvu (kletarski nadzornik F. Gombač) in od 2. do 4. popoldne o gnojenju in umetnih gnojilih (cesarski svetnik G. Pirce); 3.) v torek od 9. do 11. dopoldne o kmetijskem zadružništvu s posebnim ozirom na kletarske zadruge (tajnik Zadružne Zveze, Kralj). Na ta tečaj vabimo vso okolico Kostanjeviško, pa tudi za napredek vnete gospodarje iz Št. Jerneja, Sv. Križa itd. Kdor le more, naj se udeleži pouka vse tri dni.

Za varstvo domače mlinarske obrti. Deželni odbor nižjeavstrijski je vodstvom bolnišnic, hiralnic, ubožnic, sirotišnic in drugih humanitarnih zavodov razposlal odlok sledeče vsebine: Kakor znano, nahaja se avstrijska mlinarska obrt v hudih gospodarskih stiskah. Po poizvedbah in poro-

čilih pristojnih osrednjih uradov bi se ji v tekmovanju s tujo konkurenco naklonila prav znatna podpora, če bi se dobava njenih izdelkov za javne domače namene izročila tej industriji. Zato se kar najbolj priporoča, da si vsi zavodi, ki potrebujejo mlinarskih izdelkov, načeloma nabavijo le v Avstriji zmleto moko in mlinarske izdelke, in sicer naravnost od avstrijskih mlinov. Če pa se dobava izroči trgovcem, naj se izroči le domačinom, ki se v pogodbi zavežejo, da bodo oddajali zavodom izključno v avstrijskih mlinih izdelano moko in se podvržejo tozadevni kontroli o provenienci blaga. Vsled tega se vodstva in uprave vseh javnih in ne-javnih dobrodelnih zavodov na Nižjeavstrijskem nujno pozivljajo, da naj se drže navedenih navodil in tako z uspehom pomagajo, da se dvigne domača obrtnija.

Zimska jajca. Če hočeš od kokoši tudi po zimi jaje, potem je treba, da jih imaš na gorkem in da skrbiš za tečno pičo. Jajce ima mnogo redilnih snovi v sebi in je treba kokošim zagradel precej gradiva, da ti neso jajca. Čez poletje dobi kokoš mnogo prikladnega živeža zunaj na prostem, po zimi je pa treba, da vse to nadomestimo z dobro in prikladno pičo doma po kurnikih. Turšica ni dobra za nesne kokoši. Z njo se kokoši debele. Izmed zrnja je posebno dober ječmen, ki naj se poklada popoldne. Zjutraj naj se poklada primerno gorka kuha iz krompirja, kateri se primeša deteljna rezanica ali deteljni sampir, ki ga kaže prej popariti (najbolje že na predvečer) in pustiti v pokritih posodah nekaj časa stati, in pšenične otrobi ali pa lanene tropine. Ker potrebuje kokoš za tvorbo jajčje lupine mnogo apna, je prav, če se jajčje lupine zbirajo, stolčejo in med pičo pomešajo. Lahko se daje namesto tega tudi klajno apno.

Posredovanje vinske kupčije. Kmetijska podružnica novomeška je pripravljena, opozarjati vnanje odjemalce na naše vino tudi s tem, da hoče ponudbe naših vinogradnikov priobčiti na posebnih listih (ofertnih listih), ki se imajo razposlati na poklicane strani. Zato se obrača do vseh vinogradnikov, ki želijo, da se ponudi njih vino v prodajo, s prošnjo, da ji naznanijo množino vina in vrsto vina (belo vino, rudeči cviček itd.) kakor tudi ceno, po kateri imajo vina naprodaj. Vse te ponudbe se imajo natisniti po vrsti, to je po vinskih legah in okrajih in razposlati domačim in vnanjim gostilničarjem in vinskim trgovcem.

Trebljenje grmovja. Po naših travnikih in mejah vidimo dosti nepotrebnega grmovja, ki ni za drugo, kakor da jemlje prostor in da žali oko mimoidočih, ki so vajeni, da je vsak prostor dobro obdelan in skrbno izrabljen. Kjer je treba koristnim ptičkom zavetja in gnezdišč, tam naj raste grm, povsod drugod naj se pa potrebi in odstrani grmovje. Prav letošnja zima je nudila dosedaj dosti prilike za čiščenje travniških prostorov in obraščenih meja.

O potrebnih in nepotrebnih stroških našega kmeta nam piše mlad kmet: Veliko se dandanes povdarja, govori n piše v blagor in prid kmetskega stanu, ali vkljub temu se malo spreminja; še je skoraj vse pri starem. Dasi vstajajo vedno novi pisatelji, govorniki in učitelji, starokopitnežev le ne morejo potegniti iz blata nevednosti. Da bi tak gospodar vzel kak časopis v roke, kako gospodarsko poučno knjigo, kaj še, to mu niti na misel ne pride; zato nima denarja, ne časa. Marsikdo ne pomisli, ko iz mesta grede meri cesto, ali se še celo v jarek vleže, da ima doma sto potrebščin, katere bi več let lahko pokrtil z denarjem, ki ga je tako po nepotrebnem zapravil. Velike stroške čuti tudi kmet, ko preklinja advokata, zamuja lepe dneve, živi v sovraštvu s sosedji, največkrat zavoljo stvari ali besede, ki ni pol vinarja vredna. Ko bi nesrečnež tiste desetake raje

obrnil za umetna gnojila, gotovo ne bi ob času košnje videl 500 m pred seboj vrabca na travniku v travi. Veliko grešijo pa tudi naši kmetje z mislijo, da so umetna gnojila vsemogoča, in ker niso dovolj poučeni, izdajo denar, s katerim bi marsikateri uredil dvorišče, bi gnojnice, ki je neprecenljive vrednosti za kmeta, iz hleva in gnoja ne puščal med koprive, za plote in cestne jarke, z majhnimi stroški zaprl gnoj perutnini, brez vspeha. Neodpustljiv greh je za vsakega, ki kupuje umetna gnojila, gnojnico zanemarja in pusti, da z gnojem kokoši neusmiljeno gospodarijo. Najprej je treba gnoj in gnojnico do zadnje trohe izkoristiti, še le potem primankljaj z umetnimi gnojili pokriti, za več krme in detelje skrbeti, manj zemlje in skrbneje obdelovati, da se dohodki kolikor mogoče zvišajo ter delo in trud zniža. Da se s širokimi ogoni to vse lažje da doseči, mora biti že vsakemu znano. Delo gre res počasneje, pa če imaš močno, tri- ali štirivprego, vzemi dvobrazdni plug in boš tudi hitro opravil. Angleži delajo še drugače; tam orjejo z avtomobili in 4—5 brazdnimi plugi; pa teh mi nocoj posnemati — ker ne moremo. — Našemu kmetu manjka predvsem strokovne izobrazbe in organizacije. Da, ko bi naši kmetje prišli v Nemčijo, Belgijo, na Holandsko in Švico, to bi strmeli; povsod gospodarska kmetijska društva, katera pomagajo kmetom, da prodajajo svoje pridelke, posebno živino, brez prekupcev. Te zadruga nudijo svojim udom po nizkih cenah in ugodnih prilikah vse, kar je kmetu potrebno. Tamošnji kmetovalci se strogo držijo umne živinoreje in naj se nikdo ne čudi, če dobi za eno živinčico toliko kot tu za tri. Tam imajo že v vsakem kraju mlekarne in sir, katerega pridelajo, obilno nadomešča alkohol; v tistih krajih tudi ni videti ob tržnih in sejmnih dneh čuvajev v blatni uniformi ob cestnih jarkih ležati. Vse to bi naši kmetje morali znati, tudi zdaj eno, zdaj zopet drugo po novem obrniti, ne pa, če na shodu kaj tako lepega slišijo, pa že domu grede pozabijo, vse zopet v nemar pustijo in še druge pri novem zasmehujejo. Vendar se je, hvala Bogu, že tudi v tem oziru na bolje obrnilo. Mnogi že obdelujejo svoja posestva po novem načinu, se že dani med ljudstvom, pokajo verige starega gospodarstva, vedno večje so tožbe, da ne gre, kakor smo stariše videli, kmetijske podružnice se množijo, le malo še, in kmetje bodo zvezani med seboj — tedaj — skoraj bo zasvetila zvezda blagostanja, tedaj ne bo menjal kmet z gospodom, tudi ne bo več slišati bobna, kateri je marsikatero kmetijo v pogin, mnogo družin pognal po svetu. Da se vse to uresniči, kar je za kmete koristno, da izgine vse, kar spodjeda naš imenitni stan, da izginejo vsi sovražniki, posebno katere si sami gojimo, namreč tisti nepotrební stroški, delajmo, izobrazujmo in združujmo se, kakor kmetje na Nemškem in zvezda naše bodočnosti ne more zajti.

Književnost.

Koledar za kmetovalca za leto 1909. IV. letnik. Uredil dipl. agr. Jakob Legvart, mlekarški konzulent c. kr. deželne vlade kranjske. Založil Ivan Bonač v Ljubljani. — Našim kmetom že dobro znani mlekarški konzulent kranjske deželne vlade, g. Jakob Legvart, je izdal IV. letnik svojega koledarja za kmetovalca. Gospod izdajatelj se je tudi letos potrudil, da je na malem prostoru zbral toliko zanimive in važne tvarine, da bo koledar lahko s pridom vzel v roke vsak kmetovalec. Koledar prinaša poleg običajne koledarske vsebine spise o predmetih, ki so vedno bolj pomembni za kmetiški stan. Glavne dohodke dobiva naš kmet od živino-

reje. Zato je povsem na mestu, da je v koledarju temu vprašanju odločenega dokaj prostora. Poglavja o reji mlade živine, o krmljenju in vrednosti krme so tako važna, da bi bilo prav želeli, da bi si naši kmetje dobro zapomnili ta navodila. Pri nas je treba v tem oziru še mnogo, mnogo storiti. Zato moramo hvalenno vsprejeti vsako delo, ki navaja našega kmeta do pametnejšega gospodarstva, posebno kar se tiče živinoreje. — V oddelku o obdelovanju travnikov najdemo več, vsega uvaževanja vrednih migljajev, kako treba ravnati s travniki, ki so pri nas mnogokje tako zanemarjeni, da je žalostno. — Prav pregledno je sestavljeno poglavje o gnojenju, kakšno vrednost imajo razne vrste gnoja in kakšnih gnojil potrebujejo posamezna žita in trave. — Potem sledi več črtic o kletarstvu, sadjarstvu, živino-zdravstvu in oskrbovanju gozdov, ki vsebujejo marsikako koristno zrno dobrih nauk. — Posebno umestno se nam zdi, da je v koledar privzet tudi kratek opis ustroja in pomena gospodarskih zadrug. Zadrugištvo je za kmetiški stan tolikega pomena, da bi moral o njega bistvu biti poučen vsak poljedelec. Ravno ta opis bo prav dobro služil svojemu namenu. Želeli bi samo, da bi bil sestavljen nekoliko bolj poljudno in se ogibal pogostih tujih izrazov, ker je namenjen neukemu priprostemu ljudstvu. Sicer pa nudi ta oddelek v glavnih potezah vse, kar je mogoče o tem predmetu povedati na tako omejenem prostoru. — Koledar bo gotovo vsled svoje bogate vsebine prišel prav vsakemu kmetovalcu; zato ga toplo priporočamo.

Vabilo

na

redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Dobju,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil v sredo dne 27. januarja 1909 ob pol dveh popoldne v posojilniškem prostoru.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Potrjenje računskega zaključka za l. 1908.
3. Volitev nadzorstva.
4. Slučajnosti.

Načelstvo.

Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, se bo vršil pol ure pozneje na istem kraju in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrugnikov.

Vabilo

k

rednemu občnemu zboru

Obrtno-kreditne zadruge v Ljubljani,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 10. januarja 1909 ob 10. uri dopoldne v Rokodelskem domu v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Poročilo o izvršeni reviziji.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1908.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Prememba pravil.
6. Slučajnosti.

Načelstvo.

Naznanilo.

Ker

izredni občni zbor

Ljudske hranilnice in posojilnice v Celju,
razpisan na dne 9. decembra 1908 z dnevnim redom:

1. Sprememba pravil.
2. Slučajnosti.

ni bil sklepčen, vrši se v smislu § 32 zadrugnih pravil dne 13. januarja 1909 ob 9. uri predpoldne v zadrugnih prostorih drug občni zbor z istim dnevnim redom, kateri sme brezpogojno sklepati.

Celje, 31. decembra 1908.

Načelstvo.

Tropinovec in droževce

oddaja večje množine po K 1:80 liter „Kmetijsko društvo v Vipavi“.

Priporočajo se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbi zvonov.

Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

NESTLÉ-jeva

moka za otroke

Priznano redilno sredstvo

Za zdrave in bolne otroke kakor tudi za bolne na želodcu.

Obvaruje in odstranjuje otročjo drisko in bluvaje, črevesni kašar.

Knjižica: Otroška hranitev zastoj pri NESTLÉ

Dunaj I. Biberstrasse 11.

Karol Pollak

tovarnar

• Ljubljana •

priporočajo svoje izvrstne

transmisijske (gonilne) jermene

posebnega stroja (Gerbung),

dalje jermenčke za zave-

zavanje in drugo ena-

kovrstno jermenje.

x-3

P R E G L E D

poslovanja hranilnic in posojilnic na podlagi vposlanih mesečnih izkazov za mesec november 1908.

I m e	Prejemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				P o s o j i l a				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Artiče	1760	92	4521	62	9282	54	3258	60	985	—	1520	—	360	—	159
Bobovišče — Brač	1181	—	906	93	2087	93	800	—	80	—	647	55	—	—	46
Baderna															
Bajagić	47388	76	42668	93	90057	69	6240	—	2500	—	35405	23	18266	09	223
Barban															
Baška															
Beram															
Belapeč	4666	30	5382	80	10049	10	142	—	—	—	1300	—	—	—	31
Biograd															
Blagovica															
Bled	37744	79	34256	50	72001	29	7795	—	12976	86	7150	—	18500	—	203
Bloke	20008	43	28584	11	48602	54	14838	—	6190	16	20250	—	3120	—	354
Boh. Bistrica	12766	05	18776	60	31542	65	11908	—	6283	55	4400	—	720	—	137
Boljun	554	18	646	63	1200	21	200	—	255	—	343	96	79	20	109
Boljunec	6504	95	6887	69	14567	43	813	—	569	—	5480	—	30283	—	308
Borovnica	32174	62	25710	08	57884	70	7563	—	7960	—	12130	—	8210	—	331
Boštanj	3931	92	3447	98	7379	90	1416	36	725	92	1500	—	850	—	87
Brezovica															
Bučka															
Bogomolji															
Besnica pri Kranju	6630	20	7070	16	13701	06	660	—	616	58	5950	—	4358	29	53
Celje	117951	01	108236	40	226187	41	68357	06	11071	54	54112	28	1620	77	196
Cerklje															
Cerklje pri Krš.	6227	98	5215	74	10443	72	5058	—	2050	—	1004	—	110	—	184
Cerkno															
Cirknica	29533	29	32139	18	61672	47	19590	89	19340	96	12336	82	1925	—	611
Cirkovce															
Cres															
Čatež															
Češnjica	13502	39	13802	39	10596	33	6820	—	3776	33	800	—	6140	—	199
Čitluk															
Črmošnjice															
Črna gora	2943	23	3259	79	6203	02	2475	20	462	—	1590	—	60	—	85
Črni vrh	7653	17	6089	25	13742	42	3729	80	3880	67	1100	—	900	—	245
D. M. v Polju	7446	37	6846	—	14292	37	5058	58	546	—	4300	—	—	—	97
Dicmo-Donje	87694	47	87379	23	175073	70	227	—	128	—	20550	—	4416	—	214
Dicmo H. s. b.															
Dob															
Dobje	2708	46	1300	10	4008	56	2265	60	—	—	—	—	370	—	42
Dobova															
Dobrepolje	69964	31	68096	69	138061	40	15656	70	27068	64	39086	44	11296	—	+2
Dobrinj															
Dobrova	7664	28	6130	—	13794	28	7313	58	60	—	—	—	—	—	25
Dobrna															
Dol	4329	98	3725	82	8055	80	1055	—	160	—	2000	—	—	—	47
Dolsko	9603	25	10505	01	20108	26	5332	—	3899	98	50	—	3700	—	55
Domžale															
Dračevica	91127	38	90951	63	182079	01	26687	53	22635	44	28032	10	23223	36	58
Drniš	10002	11	1981	68	11984	45	—	—	41	68	1940	—	587	32	566
Dubrovnik	242806	74	244948	13	487754	87	8578	89	21077	65	37285	—	64110	—	205
Dragatuš	7105	93	6609	80	13715	73	7087	70	—	—	100	—	—	—	7
Fara															
Frankolovo	21169	43	18387	23	29556	66	14568	63	4602	74	2617	92	3281	44	229
Gorica															
Gore	2337	87	3623	99	5961	86	1108	—	821	13	2800	—	1000	—	77
Gorje	18592	87	17995	80	36588	67	7216	61	5966	09	11927	59	5684	95	342
Gor. Logatec	6522	45	7169	52	13691	97	6178	—	564	—	800	—	310	—	57
Gozd	2212	52	1970	—	4182	52	608	—	1640	—	330	—	—	—	70
Gradac h. p. b.															
Gradac kod Drniša															
Gradac kod Makarske . . .	2416	23	2633	26	5662	49	513	—	—	—	—	—	100	—	46
Gornjigrad	25682	35	26376	93	52059	28	23039	25	3150	—	11200	—	300	—	42
Gomilica															
Hinje	7148	73	7331	72	14480	45	6900	—	1074	67	1243	29	200	92	35
Horjul	17731	58	17331	97	35063	55	7684	57	7410	60	4092	23	2900	—	327
Hrenovice	7737	4	7306	26	15043	66	3333	03	2556	—	4745	—	1110	—	367

I m e	Prejemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				P o s o j i l a				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Idrija	25383	67	24174	76	49558	43	21752	90	3819	68	2356	—	2792	80	196
Ig	31139	69	30335	72	61475	41	11145	—	6435	56	5932	—	4102	—	345
Igrane	14910	77	13386	34	28297	11	1824	—	540	10	2100	37	4140	81	189
Imotski	4217	10	3247	89	7404	99	3780	—	391	—	1520	—	70	—	92
Izlake	12179	60	17246	27	29425	88	10826	—	2680	93	3500	—	430	—	227
Jesenice	13260	31	12797	70	26058	01	10036	17	2688	41	1100	—	1330	—	188
Kotor	295190	17	285560	50	58150	67	8920	30	10239	68	52830	—	48892	—	—
Korte	1480	70	1485	10	2465	80	655	—	—	—	1480	—	—	—	50
Kamnik															
Kanal															
Kandija															
Karojba															
Kaštelir	66362	39	63785	45	130647	84	24061	—	19837	32	37151	—	11300	—	224
Kijevo															
Kočevje	5249	22	6502	96	11752	18	5242	—	1065	—	530	—	—	—	29
Koljane															
Komenda	11943	04	11192	74	23135	78	11258	90	3297	40	3000	—	480	—	143
Koprivnica	3996	90	3562	54	7499	44	2014	—	302	54	1200	—	—	—	57
Koprivnik															
Kaštel	1860	22	25	40	2100	22	1018	—	340	—	—	—	830	—	67
Koziče															
Kranj	83716	78	68067	83	151784	61	81467	12	12335	50	29363	88	105	12	82
Kranjska gora	15635	12	10005	04	25640	16	14919	12	—	—	5700	—	20	—	327
Križevci															
Kropa	5212	63	5470	24	10682	87	1120	92	244	—	2000	—	—	—	31
Kršan	5252	48	5403	60	10652	08	2820	—	540	—	2392	34	1755	—	158
Kivodol	16350	25	14982	82	31333	07	2000	—	—	—	14950	—	—	—	75
Konjice	4538	91	5125	71	9664	62	2728	30	898	88	1600	—	4	—	69
Laporje	2599	97	2405	52	5005	49	12020	—	—	—	1000	—	—	—	20
Leše	32920	20	32164	71	65084	91	32618	40	115	—	—	—	—	—	15
Leskovec	4904	11	5853	06	10757	17	3850	—	1506	17	764	—	792	—	—
Leskovica															
Lindar	4402	29	4778	47	9180	76	2602	—	2240	—	1463	72	745	83	122
Ljubljana, ljud. pos.	3939614	37	3827615	28	7767229	65	1513532	85	370142	75	105495	88	16137	14	2414
Ljubljana, o. k. z.															
Ljubljana, vz. podp. dr.	1210676	50	12112617	65	24219349	15	285227	88	46094	79	66279	—	16154	50	—
Ljubno	37358	96	36258	88	73617	84	19296	30	18776	08	2050	—	2840	—	274
Loka															
Loški potok	10728	01	9837	33	20535	34	7140	—	1758	96	2545	—	360	—	160
Livade	3150	77	1759	80	4910	57	616	—	303	38	1438	—	1660	—	303
Lukovica	7243	78	6692	61	14036	39	5963	—	2294	63	340	—	630	—	142
Mozirje	7627	95	7700	78	15328	73	7435	—	2400	—	2800	—	100	—	57
Makarska	10479	64	6578	57	17058	21	—	—	5008	24	1554	—	20	—	80
Makole	40360	65	21133	03	61493	60	10832	76	17737	31	2890	—	2242	72	—
Mali Lošinj															
Marenberg	7378	39	7220	75	19599	14	266	—	643	—	—	—	522	89	—
Maribor: Sp. Ljud. Pos.															
Maribor: H. p. kat. meš.															
Medulin	4928	65	5916	58	10845	23	1595	32	2950	—	2435	—	2435	09	382
Mengeš															
Metlika															
Milna															
Mirna															
Mirlovič-Zagora															
Mokronog															
Moravče	18907	70	19195	51	38103	26	15949	—	6100	44	800	—	450	—	131
Mošnje	43801	03	12319	22	26120	25	1505	—	9321	38	1800	—	1800	—	141
Mirna peč	32828	55	31361	91	64090	46	13765	24	200	—	18480	—	—	—	18
Naklo	913	84	11163	73	12067	37	730	—	1280	51	9600	—	10	—	73
Nerezine	152725	34	152171	70	304900	04	54274	62	84808	19	35155	—	11995	41	143
Nova cerkev	233	89	200	—	49272	17	233	89	200	—	—	—	—	—	28
Novalja															
Otrič Strugama	6262	64	6082	02	12344	66	1300	—	2200	—	3880	—	592	—	60
Omišalj	6955	52	6189	56	8171	48	4445	50	4388	90	1300	—	708	05	177
Obrtna kreditna zadruga															
Otok kod Sinja	3866	99	3693	45	7560	44	1600	—	—	—	3676	—	—	—	92
Pag															
Pazin															
Petrovče	10625	99	9527	15	20153	14	5400	—	185	—	740	—	5000	—	—
Planina-Studeno	5029	07	5136	70	10165	77	1173	54	1420	—	860	—	1900	—	175

I m e	Prejemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				P o s o j i l a				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Pločice-Konavlje	48175	47	45126	74	93302	21	83427	13	15611	25	106778	70	12175	43	99
Podbabje	1586	32	1320	—	2906	32	58	—	—	—	—	—	247	—	425
Podljubelj															
Polhov gradec	12253	—	12544	32	24794	32	10251	08	1094	27	—	—	2000	—	168
Poljane	33642	18	30194	51	63836	69	26025	75	22327	97	2300	—	1730	—	436
Poljčane	20314	04	79653	68	159967	72	6092	—	1608	—	4340	—	211	—	61
Pomjan	4843	32	3493	32	8336	64	2799	12	2360	—	634	24	171	38	251
Postojna	13655	55	13436	18	27091	73	11290	70	5576	—	3304	—	100	—	61
Ponikva	5471	85	5266	90	10738	75	5370	—	1184	60	50	—	—	—	51
Sp. Polskava															
Preddvor	4308	72	4740	53	9049	25	3815	47	934	36	200	—	140	—	102
Preska	6955	25	6537	09	13192	64	2121	10	1989	29	2580	—	674	—	+2
Prihova	3877	19	3845	06	7722	25	3870	—	570	18	70	—	—	—	51
Proložac															
Prosek															
Punat	19079	45	17471	50	36550	95	14997	32	12185	53	1200	—	260	—	75
Podzemelj	11	34	800	—	811	34	4	—	—	—	800	—	—	—	24
Podčetrtak	3391	05	3359	80	6750	85	2850	—	—	—	1950	—	—	—	15
Rab															
Radeče	29842	10	24633	84	54475	94	22765	—	7253	88	13040	13	5675	11	522
Radovica	2037	79	2196	86	4236	65	657	—	1360	—	820	—	500	—	68
Radunič															
Rajhenburg	4031	61	4528	41	8560	02	3471	—	318	12	2200	—	161	—	115
Reka koč	562	—	510	—	1072	—	562	—	—	—	10	—	—	—	20
Ribnica	51284	11	57083	47	108367	58	19331	14	15967	95	40750	—	6353	60	387
Ricmanje															
Rob	24729	19	25314	85	50044	04	9465	30	2394	11	6800	—	6476	53	223
Roč															
Rogoznica	1945	98	2181	50	4137	48	1045	98	1440	—	742	20	400	—	135
Rova	4072	91	7733	13	11806	04	2790	—	290	17	400	—	1007	70	239
Rovte															
Raka	6716	96	6897	—	14313	96	3416	96	300	—	6897	—	300	—	80
Sodražica															
Stari trg pri Ložu															
Sp. Polskova	2080	87	1787	67	3868	54	1994	—	1576	—	200	—	—	—	62
Selca na Braču	35289	85	33233	25	68523	10	2962	72	4140	—	657	47	40	—	220
Selca p. Škof.	38912	93	42224	98	81137	91	35411	61	19549	34	3400	—	700	—	344
Semič															
Senožeče	6311	80	4915	15	11226	95	—	—	468	58	2550	—	4360	—	344
Sevnica	17969	52	25995	33	43964	85	11571	65	8390	50	3400	—	3958	—	2110
Slatina	103789	30	103580	06	208266	27	56634	38	35295	41	26330	—	19950	—	740
Slivnica	3143	—	2845	38	5988	38	2534	—	144	—	—	—	200	—	47
Sl. Gradec	37281	74	35490	56	72772	30	10369	32	1837	08	9620	—	3079	99	204
Smlednik	12766	14	13031	03	25797	17	12245	63	1608	11	200	—	400	—	+1
Sorica															
Spodnjaloča															
Split															
Srednja vas	17345	96	18726	47	36072	43	11185	—	7098	81	2470	—	2850	—	405
Staracerkev	2763	49	2763	49	5526	98	1376	—	1368	—	1370	—	700	—	58
Stara Loka															
Starigrad															
Starilog															
Staritrq															
Struge	4350	32	1633	75	5984	57	1975	—	557	02	1050	—	700	—	+1
Studenci	921	20	648	—	1569	20	920	—	—	—	—	—	—	—	15
Sučuraj															
Suhor															
Sutivan	6757	84	6206	88	12964	72	—	—	3846	—	800	—	119	14	134
Sv. Ema	3699	40	3508	93	7208	33	1840	—	412	—	700	—	198	—	270
Sv. Ivan	49425	61	49760	50	99186	11	16350	04	10355	58	4970	—	3187	—	368
Sv. Jakob ob S.	6779	25	5876	80	12656	05	4657	—	406	15	900	—	—	—	185
Sv. Jur j. žel.															
Sv. Križ (Kastav)	3493	30	2145	—	5638	30	2708	—	540	—	400	—	1000	—	107
Sv. Križ p. Kost.	15538	24	8875	93	24414	17	4040	—	4175	—	2637	—	6705	84	1
Sv. Križ p. Litiji															
Sv. Kunigunda	3419	65	3334	99	6754	64	2178	—	1576	—	—	—	300	—	94
Sv. Lenart	33190	11	32929	25	66119	36	18690	—	3956	65	7704	—	9531	—	+6
Sv. Lovrenc na Drav. polju	40038	43	39708	37	79746	80	35375	20	5458	30	22215	—	300	—	48
Sv. Križ pri Trstu	6104	83	8016	20	14121	03	4203	—	—	—	7990	—	—	—	41
Sv. Benedikt	6112	77	8234	33	14347	10	2682	37	1017	38	120	—	2786	30	258

I m e	Prejemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				P o s o j i l a				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Sv. Mihael poleg Šoštanja															
Sv. Nedelja															
Sv. Peter pri Novem mestu															
Sv. Peter u Šumi															
Sv. Peter n. M.															
Sv. Peter v S. d.	76033	20	65835	56	144868	76	10629	—	1000	—	3042	—	340	—	50
Sv. Trojica	2566	62	5900	83	8467	44	2546	—	760	82	5140	—	—	—	40
Sv. Benedikt															
Št. Jur o. j. ž.	52114	75	53688	86	105803	61	18835	07	7698	14	2640	—	746	—	315
Št. Vid pri Vipavi															
Šebrelje															
Št. Ilj p. Turj.	12688	26	12453	56	25141	82	6671	—	6172	37	4168	—	4679	—	227
Št. Janž (Dolenjsko) . . .	6226	25	7903	04	14129	29	4832	—	590	62	1895	58	—	—	161
Št. Janž na Dr. polju . . .	36325	75	34866	68	71192	43	2386	—	—	—	4400	—	10	—	38
Št. Jernej	39756	05	36241	07	75997	12	18384	—	15967	43	6739	64	9007	64	809
Št. Jur. p. Kum.															
Št. Jurij p. Kr.	24883	27	25118	99	50002	26	18527	31	3118	79	15744	—	6031	90	113
Št. Lambert	1204	80	1220	—	2424	80	1264	—	20	—	—	—	—	—	28
Št. Peter n. K.	20847	46	21607	38	42454	84	3931	58	13845	40	6760	—	394	94	505
Št. Rupert															
Št. Vid pri Zat.	60309	03	62178	34	122489	37	44862	—	10690	33	14800	—	4436	04	438
Šibenik	28989	09	28139	31	—	—	184030	81	73429	58	526645	49	60943	70	725
Škocijan	8536	82	5775	93	14315	75	2919	—	3750	67	1920	—	2970	—	761
Škofja Loka	19667	06	19709	47	39376	53	16615	85	2203	37	600	—	2600	—	89
Šmarje	41935	71	40614	39	82550	05	21291	—	3184	38	8369	81	21140	—	—
Šmartno p. Kranju	39674	65	35726	29	75400	94	13452	65	4041	47	23244	79	8846	48	111
Šmartno p. Litiji	15439	23	15462	07	30901	30	7467	—	5744	49	5322	—	4420	—	268
Šmartno p. Sm. goro	3307	18	3008	75	6315	93	2675	—	606	—	1800	—	600	—	44
Šmarjeta Dolensko. . . .															
Št. Vid pri Vipavi	2367	28	2758	82	5126	10	2239	—	—	—	2750	—	—	—	22
Šmarje pri Ljubljani . . .	21267	23	22072	62	43339	85	12442	—	—	—	9900	—	6190	—	—
Trata															
Tinjan															
Tomaj	8055	17	7067	54	15122	71	5576	—	2737	30	3030	—	1800	—	558
Tomislav															
Toplice	5643	13	6574	14	12217	27	3944	—	330	40	1050	—	1260	—	151
Trebče	2090	51	1912	90	3993	41	218	—	200	—	1660	—	856	26	154
Trebelno	11498	97	10804	67	22303	64	8161	08	4584	43	2140	—	193	80	279
Trilj															
Trnovo	46867	78	35684	93	82552	71	18042	—	13866	16	16350	52	6509	17	818
Tržič															
Tržišče															
Tučepi	119	84	420	—	539	84	—	—	—	—	420	—	—	—	133
Tunice	2181	86	1400	48	3582	34	814	—	200	—	200	—	—	—	45
Trebnje	16818	13	16026	70	32844	80	5718	50	2522	—	13400	—	600	—	90
Vabriga															
Vače	117331	96	117258	40	234589	76	18740	—	1726	09	3310	—	800	—	39
Velke Lašče	170189	28	109332	89	219522	17	60816	82	6083	69	30500	—	13110	—	320
Vel. Lošinj															
Videm	3046	24	1829	17	4875	41	1169	75	1066	72	720	—	529	70	218
Vinjani															
Vipava	45154	05	43832	24	88986	29	9698	—	15903	80	20352	—	12670	—	1256
Višnja gora	32115	33	33500	35	65616	28	19821	52	11488	88	18200	—	2002	57	572
Višnjan															
Vodice	14541	50	13145	32	32686	82	14523	—	1963	71	2400	—	500	—	144
Vodice (Dalm.)															
Vojsko	1858	31	1632	68	3490	99	858	56	1023	66	—	—	135	79	45
Vrbnik	4901	39	7059	74	11961	13	4069	63	3014	04	4045	—	640	—	364
Vrhnika	27546	81	25352	35	52899	16	20877	—	14993	42	1860	—	2113	81	—
Vrlika															
Vrvari															
Vurberg	3612	67	3840	66	7453	33	3270	06	40	—	2000	—	260	—	48
Vič	4388	58	4395	25	8783	83	894	64	49	25	3332	—	20	—	30
Zagorje ob Savi	2164	30	2229	70	4394	—	2127	42	630	—	800	—	—	—	+1
Zagradec															
Zg. Besnica															
Zg. Tuhinj	17708	85	9452	52	17161	37	1529	—	7093	97	2160	—	140	—	190
Zibika															
Zreče	3560	46	3560	46	7120	92	3542	67	50	—	200	—	200	—	25
Ziče	2641	22	2278	71	4919	93	1630	—	330	—	440	—	140	—	70
Ziri	10096	82	15355	09	31451	91	8265	—	12391	96	2580	—	7270	—	288
Zminj	15822	43	9912	84	25741	36	4159	—	5369	75	4050	—	3289	85	308
Zuzemberk	25489	02	18155	41	43644	43	12481	—	7840	41	9287	90	4546	73	121

Dr. Ed. Volčič, v Novem mestu (Kranjsko),

je uredil ter dobivajo se pri njem in pri vseh knjigotržcih naslednje pravne knjige:

1. **Civilnopravdni zakoni** (IV. zv. Pravnikove zbirke) z obširnimi slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, obsegajoči XII. in 909 strani. 1906. V platno vezana knjiga K 8—
2. **Odvetniška tarifa** določila o rabi hrvaškega in slovenskega jezika pred sodišči; sodne pristojbine, s stvarnim kazalom, (20 tabel). 1906. Broširano K 1-80
3. **Zakon o javnih knjigah, zemljiških itd.** (V. zv. Pravnikove zbirke) z vsemi predpisi, ki so z njimi v zvezi, s stvarnim kazalom v hrvaškem in slovenskem jeziku, z vzorci knjižnih prošelj in vpisov. 1908. Knjiga v 2 delih, skup 618 strani. Mehko vezana knjiga K 5-60
popolno v platno vezana K 6—
4. **Vzglede predlogov, sklepov in vpisov** za zemljiško knjigo; dotična kolkovina in vpisnina. Ponatis iz knjige pod točko 3. Broširano K 1—
5. **Kolkovina in vpisnina** pri zemljiški knjigi. Tabela na močnem papirju, obesek za na steno 60 h.

Dalje od „Poljudne pravne knjižnice“, ki jo izdaja društvo „Pravnik“.

Zvezek I. **Zakon o dovoljevanju poti za silo**, s pojasnili in vzorcem prošnje. 1907. Mehko vezano K —40
Zvezek II. in III. **Predpisi o železniških in rudniških knjigah**. 1908. Cena mehko vezani knjižici K —80
Zvezek IV. in V. **Pristojbinske olajšave ob konverziji terjatev**. 1908. Knjiga potrebna posebno posojilnicam in denarnim zavodom sploh. Mehko vezana knjiga K —80
Zvezek VI.—X. **Predpisi o razdelbi in uredbi ter o zlozbi zemljišč**. 1908. Mehko vezano K 2—
Pripravlja se: Zvezek XI. in XII. **Predpisi o poljski okvari**. 1908. Mehko vezano K —80
Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštenu povzetju, tako, da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 vin. poštnine v gotovini ali poštinih znamkah.

Superfosfati

rudninski in živalski, so najboljše, najbolj zanesljivo in najcenejše gnojilo za fosforno kislino za zemljo vsake vrste.

Množina fosforove kisline zajamčena. Hitro učinkovanje, največji pridelek.

Vse vrste superfosfatov, kakor amoniak-, kali-, solitarski-superfosfati se dobi v tovarnah umetnih gnojil, pri trgovcih, kmetijskih zadrugah in društvih.

16—18

Pisarna v Pragi, Graben 17.

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 27.

247 24-24

Najboljša in najsigurnejša

Stanje vlog 31. decembra 1907:
čez 13 milijonov kron

prilika
za štedenje!

Denarni promet 31. decemb. 1907:
čez 64 milijonov kron

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo,

Miklošičeva cesta št. 8 v lastnem domu nasproti hotela „Union“

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po

4½%

brez kaknega odbitka, tako, da sprejme vložnik od vsacih vloženih 100 kron čistih 4 K 50 h na leto.

Stanje vlog 31. decembra 1907: K 13,365.881-08 — Denarni promet v letu 1907: 64,812.603-92

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo.

Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 31. decembra 1907.

249, x—21

Dr. Ivan Susteršič,
predsednik.

Josip Šiška, kanonik,
podpredsednik.

Odborniki:

Fran Povše,
vodja, graščak, deželni odbornik, drž. in dež. poslanec itd.
Anton Kobl,
trgovec in pos. na Bregu.
Francišek Leskovic,
zasebnik in blag. ljud. pos.

Karol Kauschegg,
veleposestnik v Wildonu.
Karol Pollak,
tovarnar in posestnik v Ljubljani.

Anton Belec,
posestnik podjetnik in trgovec v St. Vidu ad Ljubljano.
Matija Kolar,
župnik pri D. M. Polju.
Ivan Pollak,
tovarnar in pos. v Ljubljani.
Ivan Kregar,
svet. trg. in obrt. zbor. v Ljubljani.
Gregor Šlibar,
župnik na Rudniku.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{8}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

V Ljubljani.

Leto XXV.

„Kmetovalec“ izhaja po dvakrat na mesec v pričujoči obliki ter prinaša najmanj po eno tiskovno polo poučnega beriva iz vseh kmetijskih panog. Inserati in tržna poročila se tiskajo na posebni ovojni poli. Kakšno berivo „Kmetovalec“ prinaša, je razvidno iz tukajšnjega ponatisa nekterih spisov iz letošnjega letnika.

Prošnja.

Na notranji strani te pole je poziv kmetovalcem k naročbi na „Kmetovalca“, oziroma k pristopu k c. kr. kmetijski družbi kranjski v Ljubljani. Prosimo prejemnike tega poziva, naj ga kot lepak blagohotno prilepijo na kakšnem splošno vidnem mestu, n. pr. na vogalih hiš, v gostilniških prostorih itd.

Staje v govejem hlevu.

Staje za goved naj bodo take, da se porabi kolikor mogoče malo stelje in da živina navzlic temu dobro leži in snažna ostane, kar je zlasti važno z ozirom na umno mlekarstvo. Za posamezno govedo naj se določi po možnosti majhen prostor, ker se stem stavbeni stroški za hlev izdatno znižajo.

Dolgost staj bodi tako kratka, da živina ne odlaga blata na stajo, temveč v gnojnični jarek, ki je zadaj narejen.

Za majhno govedo zadostuje 190 do 200 cm dolžine, za večjo do 210 cm. Pri tej dolžini se more goved lahko ulegati in gnoj pada v jarek, vsled česar se staja ne onesnaži in živina laže znažna ostane.

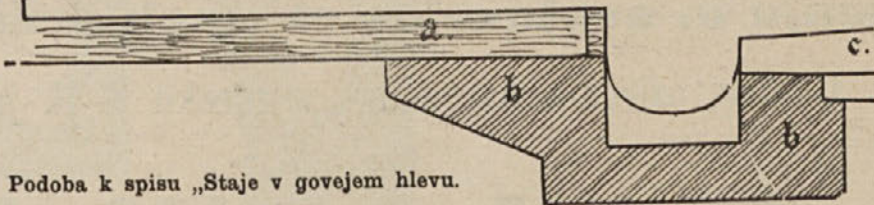
Staja mora imeti od jasli do jarka nekoliko padca, in sicer 3 do 4 cm na vso dolžino, da more gnojnica sproti odtekati. Pri tako majhni strmini se ni bati prezgodnjega izvrgovanja in truta pri kravi.

Skušnja nas uči, da so tla staje kakor tudi gnojnični jarek lahko narejeni iz cementnega betona, vsled

česar se ne izgubi nobena kapljica gnojnice in je tako staje lahko razkuževati, če kdaj pride v hlev kaka kužna bolezen.

Nekteri niso za čista cementna tla, temveč položijo na staje lesene hlode, ki naj seveda nimajo špranj. Cementna tla so res bolj mrzla in trda, vsled česar se mora močnejše nastiljati, in tudi vime se lahko na cementnih tleh prehladi.

Pridejana podoba kaže hlevske staje z lesenimi tlemi, kjer je le zadnja polovica vdelana v cementni beton, dočim je lahko spredaj les položen na gramoz.

Podoba k spisu „Staje v govejem hlevu.“

Koder je les še poceni, se take staje dajo za majhen denar narediti ter so popolnoma primerne za svoj namen.

Zadaj za stajami ležeči gnojnični jarek bodi vsaj 30 cm širok, bolje tudi več, in naj bo povprečno 25 cm globok

Na drugi strani jarka je hodnik, ki je tudi lahko lesen, pa še boljši je iz betona, ker je trpežnejši in se laže snažen ohrani. Na vsak način pa beton ne sme biti gladak, da živini na njem ne drsi. Hodnik bodi vedno nekoliko nižji kakor staja, če ne več, vsaj 5 cm, kajti živina se pri ogledovanju veliko lepša vidi, če više stoji, kar ni napačno, kadar imamo kupca v hlevu.

Vzoren svinjak in njegova notranja oprava.

Če ogledujemo razne svinjake po kmetijah, takoj opazimo, da so gospodarji največkrat preveč štedili, kajti uboge živali morajo živeti v vedni nesnagi, v okuženem zraku in v temi; manjka jim torej prepotrebne svetlobe, snage in zraka. V drugem kraju zopet lahko opazimo, da gospodarji, ki je dal staviti hlev, ni bilo žal vsakega krajcarja. Vidimo namreč premnogo zunanjih okraskov; če si pa svinjak podrobno ogledamo, pogrešamo praktične notranje uredbe. Poleti, ko se živali sprehajajo po poleg ležečem gnojišču, se jim godi še dokaj dobro; ali pozimi jim manjka svetlobe in dobrega zraka; kajti vsako razpoko, še bolj pa veliko luknjo nad zatvornico pri koritu so skrbno zamašili, gnoj pa le redkokdaj izkidujejo. Tako se gnoj razkaja ter napolnjuje z raznovrstnimi plini in vlago hlevski zrak.

Kadar delamo svinjak, bodi vsestransko primerno urejen, a poleg tega naj kolikor mogoče malo stane.

Vzoren svinjak ni tisti, ki veliko stane, temveč tisti, ki ustrega vsem zahtevam umne prasičereje. Kakšen pa bodi vzoren svinjak? Vzoren svinjak

imej naslednje lastnosti:

1. Prostor bodi primeren, da bodo živali blizu skupaj in da dekla ne bo imela premnogo potov pri krmljenju.

2. Taka bodi tudi notranja ureditev, da je mogoče z enim pogledom vse pregledati ter opazovati živali v vsem kretanju, pri jedi in pri počitku, ne da bi bilo treba stopiti v vsak oddelek posebej in živali motiti.

3. Varuhinja, ki ponoči nadzoruje ravnokar opravišvo se svinjo, mora svoj posel lahko zvrševati, ne da bi bila nevarnost zaradi ognja.

4. Zrak v hlevu mora biti kolikor mogoče čist, pozimi ne premrzel, poleti ne prevroč.

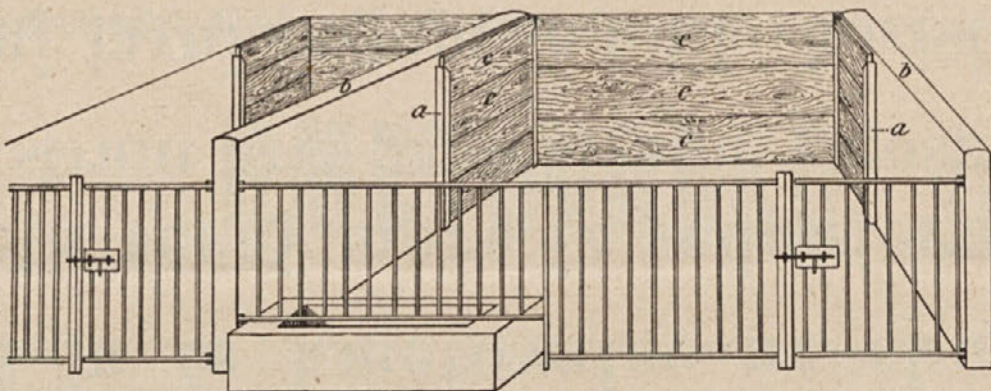
5. Solčna svetloba mora biti po hlevu; ponoči pa mora biti možno z eno svetilnico razsvetliti ves hlev.

6. Gnojnica se mora dobro odtekat, da ne okužuje zraka in da živali na suhem leže brez veliko nastiljanja.

7. Na legak način se mora dati odpravljati gnoj iz hleva in ves hlev po potrebi pomiti.

8. Hlev mora biti tako trden, da ga ni treba vsak hip popravljati.

9. Hlev bodi tako urejen, da gre človek rad pogledat vanj, ne da bi se vedno bal, da si onesnaži obleko, itd. itd. itd.

Podoba k spisu „Vzoren svinjak in njegova notranja oprava“.

Žveplo v kletarstvu.

Že od davnih časov se rabi žveplo v kletarstvu, in se lahko reče, da umno kletarstvo brez žvepla ni mogoče.

Če zažgemo žveplo, gori na zraku z modrim plamenom, ki razširja močan, dušec duh.

Pri gorenju se je namreč žveplo spojilo s kisikom, ki se nahaja v zraku, in je dalo žveplov dvokis, to je brezbarven plin kislega okusa in dušecga, bodečega duha.

Ta plin, ki ga tudi, dasi nepravilno, imenujemo žveplov sokislino, je izvrsten pripomoček v kletarstvu zaradi njegovih lastnosti. Žveplov dvokis razkaja namreč razne ustrojne snovi, jim jemlje barvo in je močan strup za glivice in bakterije.

Zlasti zaradi zadnje njegove lastnosti ni mogoče brez žveplanja v kletarstvu izhajati, kajti povsodi tam, kjer hočemo mošt, vino ali posodo ohraniti pred škodljivimi učinki glivic ali bakterij, rabimo žveplov dvokis, moramo torej žveplati.

Ker je žveplov dvokis nekoliko škodljiv tudi človeškemu zdravju, daje to mnogim povod, da obsojajo žveplanje posode ali vina, kar je pa zelo nespametno. Sveže in močno žveplano vino v resnici povzroča glavobol, ne pa zmerno žveplano vino, če dlje časa leži.

Žveplov dvokis je namreč jako nestalen plin. Že na zraku jemlje kisik vase in se spreminja v brezvodno žveplov sokislino, ki pa z vodo daje žveplov kislino.

Tudi v vinu se nekaj žveplovega dvokisa na ta način spremeni v majhne množine žveplove kisline,

ki se zopet spaja z raznimi, zlasti z rudninskimi snovmi v vinu (z vinskim kamnom itd.) Ta sprememba se pa vrši le počasi; bolj hitro se žveplov dvokis spaja z očetnim aldehydom, ki se nahaja v vsakem, posebno pa v starem vinu, kjer se tvori vsled učinkovanja kisika (zraka) na alkohol.

Zmerne množine žveplovega dvokisa se že v nekaj urah, večje množine pa gotovo v 8 do 10 dneh spoje z očetnim aldehydom v aldehydovo žveplov so-

Podobe k spisu „Žveplo v kletarstvu“.

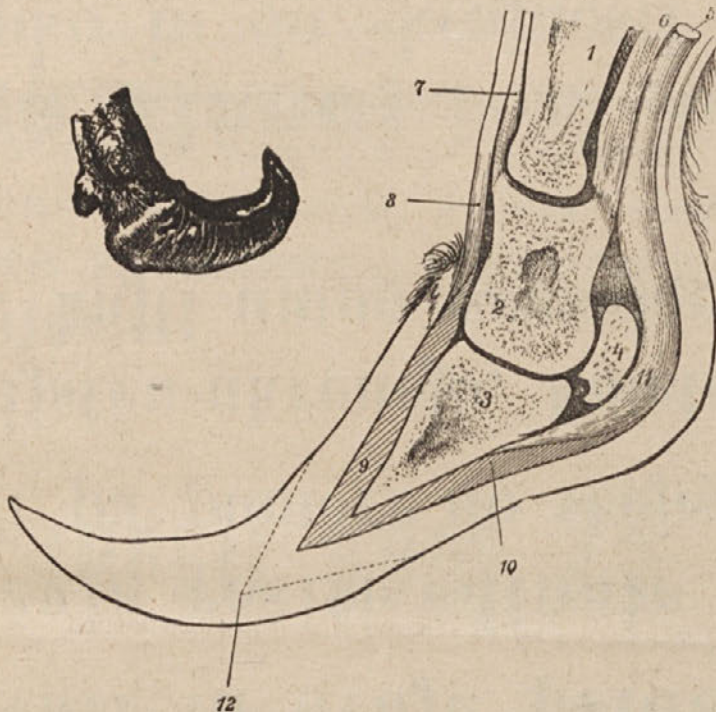
kislino, ki je ne samo zdravju veliko manj neprikladna ampak ima tudi veliko bolj prijeten duh kakor žveplov dvokis in se z vinsko cvetico (buketom) prav dobro vjema.

Žveplanje posode zdravju seveda prav nič ne škoduje, ker se mora soč pred porabo zopet dobro izprati itd. itd. itd.

Kmetijske raznoterosti s podobami.

Skrb za goveje parklje.

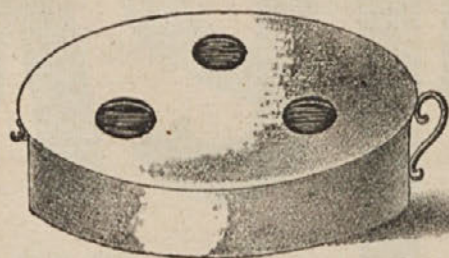
Govedi, ki je večinoma ali vedno v hlevu, zlasti kravam, ki ne stoje na trdih tleh, temveč na stelji ali na debelem gnoju, kmalu zrasedo coklasti parklji, kakor jih kaže podoba. Taki parklji niso le grdi, ampak goved tudi mučijo in so celo nevarni. Krava s takimi parklji težko stoji, ker ji povzročajo hude bolečine. Taka krava tudi nima pri vleganju in vstajanju nikake sigurnosti in na gladkih tleh se ji kaj rado spodrsne, da pade, kar je vedno nevarno, celo pri brejih živalih.

Skrb za parklje je tudi vsekako dolžnost umnega in vestnega živinorejca. Coklaste parklje je redno porezovati, kadar čez mero zrasedo. Podoba kaže prerez coklastega parklja in pikčasta črta na tej podobi kaže, kako daleč je odrezati roženi podaljšek brez škode za nogo, kajti vedno mora ostati dovolj močna rožena stena, in posebno je paziti, da se pri obrezovanju ne pride preblizu notranjih, zelo občutljivih delov parklja, ali da se celo ne ranijo.

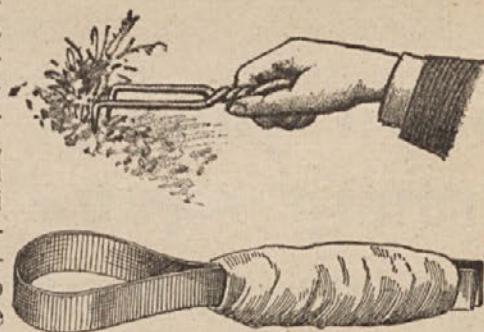
Napajalna posodica za kuretino.

Podoba kaže prav pripravno posodo za vodo za kuretino. Posoda, ki ima 25 cm v premeru, je narejena iz cinkove pločevine, je 8 cm visoka ter obstoji iz dveh delov, in sicer iz posode same ter iz pokrova. Pokrov ima 3 luknje po 4 cm v premeru ter je na posodo tako pritrdjen, da se lahko snema, a kokoši same ga ne morejo odstraniti. Voda v taki posodi je vedno snažna, ker morejo živali le s kljunom do nje. Posebno potrebna je taka posoda za čopaste kokoši, da si ne zmocijo čopov, sicer si lahko nakopljejo raznih očesnih bolezni.

Preprosto vrtnarsko orodje.

V pridejanih podobah se vidi preprosto orodje za razna vrtnarska dela, ki si ga more vsak sam prirediti iz starih ostankov železa. Na podobi je narisano orodje, narejeno iz kosa močne železne žice, v obliki vilic, ki imajo zakrivljeni in priostreni rogovili. S tem orodjem se dajo majhne in nežne povrtne rastline okopavati in pleti. Orodje, ki ga kaže druga podoba, je narejeno iz ostanka starega železnega obroča in tamkaj, kjer se v roki drži, se povije s kako cunjjo, da se lažje drži. Tako orodje služi za snaženje in strganje vrtnih potov, pa tudi za ostrgovanje lubadi starejšega drevja in sploh za razna vrtnarska dela.

Kaj delajo naše podružnice.

Čč. načelnštva podružnic prosimo, naj bodo tako prijazna ter naj nam pošiljajo kratka poročila o svojem delovanju; saj bo to njim v čast, tovarišicam pa v spodbudo.

Podružnica v Novem mestu.

Dne 13. februarja se je vršil občni zbor kmetijske podružnice novomeške. Zbralo se je obilo udov, ki so z vsem zanimanjem sledili poročilu o delovanju podružnice kakor tudi razpravam navzočih zborovalcev. Iz poročila o delovanju podružnice smo povzeli, da so se vsi lanski sklepi izvršili od strani podružnice in da se je ustanovila tudi čebelarska podružnica na mnogoštevilno obisknem shodu v Bršljinu dne 28. julija prejšnjega leta. Podružnica je pospeševala vse panoge našega kmetijstva. Največ dela je imela s trtnico in s priskrbovanjem kmetijskih potrebščin. V subvencionirani trtnici, ki jo vzdržuje že deveto leto, se je pridelalo 131.100 ključev in 27.900 bilf. Udom podružnice se je brezplačno razdelilo 3600 bilf, v trtnico vložilo 60.000 ključev, prodalo pa 24.300 bilf in konzorciju za stratificiranje trt 67.050 ključev. Ta konzorcij je pridelal 28.026 cepčenk in nanovo pocpil 65.050 ključev. Vinstvo je pospeševala podružnica tudi stem, da je v zvezi z mestnim županstvom priredila dne 26. okt. vinski semenj, ki je bil od vinogradnikov dobro obiskan. Vinarske, potrebščine, zlasti modro galico, je to leto podružnica sama priskrbel. Oddalo se je vsega skupaj 10.600 kg modre galice za 8500 K. Sadjarstvo je pospeševala podružnica z odlašjo lepega sadnega drevja, ki ga vzgaja v svoji drevesnici. Podružnica je pridelala lansko leto 827 vi. ok. debelnih jablan; od teh jih je udom brezplačno oddala 408, prodala pa 419. Razentega je pridelala 10.450 divjakov, ki so se deloma porabili za drevesnico, deloma prodali. Živinorejo in mlekarstvo je podružnica pospeševala s prirejanjem gospodarskih shodov v Št. Joštu, Potavruhu, Stopičah, Brusnicah in v Št. Jerneju, kjer se je govorilo zlasti o važnosti obilnejšega pridelovanja krme kot glavno podlage bolj uspešni živinoreji. V Št. Joštu in Potavruhu se je razmotrivala osnova mlekarne na Grmu. Pridelovanje krme se je pospeševalo zlasti tudi stem, da se je posredovalo nakupovanje umetnih gnojil. Od jeseni l. 1906. do konca leta 1907. se je oddalo skupaj 169.200 kg umetnih gnojil, kar je dalo denarnega prometa (v dohodkih in stroških) nad 26.000 K.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 13. Imam telico, ki ji rogova naprej raseta, zato prosim sveta, kako se mladi govedi rast rogov uravnava? (S. R. v Č.)

Odgovor: Oblika, oziroma smer rogov daje govedi lepšo ali gršo podobo. Grdo obrnjena rogova prav nič ne vplivata na porabnost govedi, a za tistega manjšata vrednost živali, ki drži na lepo postavljene rogove. Če ima rog na gornji strani močnejšo rast kakor na spodnji, potem ni ravnotežja v rasti in rog se obrne naprej. Temu se deloma odpomore, če se semtertja rog z nožem ali s koscem stekla na tisti strani ostrže, kamor naj se obrne, potem se rast zaradi debelejšje plasti na nasprotni strani pospeši in rog se na pravo stran obrne. To sredstvo pa le deloma pomaga in je priporočeno na rogova obenem z jermenimi pritrditi primeren lesen kalup, ki jima da zeleno smer. Uravnavanje rogov traja seveda več mesecev.

Vprašanje 19. V hlevu nastiljam s samim je-lovim in bukovim žaganjem. Sedaj sem pa slišal, da gnoj iz take stelje ni zanič in da povzroča plodenje bramorjev v zemlji. Ali je to res in kako bi se dal tak gnoj zboljšati? (A. v R.)

Odgovor: Da bi tak gnoj ne bil zanič, je neumestna trditev, kajti stelja, pa naj bo kakršnakoli, sploh neznatno gnoji; poglavitno je živinsko blato in sealnica; ta dva ostane, kar sta, četudi se za nasteljo rabi le žaganje. Stelja deluje v zemlji najbolj v fizikalnem oziru, in stelja iz žaganja v vseh pogledih ni najboljša; a kaj se hoče, če ni druge dobiti. Gnoj, ki je narejen s steljo iz žaganja, se zboljša, če se na gnojišču umno prireja, t. j. dobro in dovolj časa godi, tlači in z gnojnico poliva, da se žaganje že na gnojišču kolikor mogoče razkroji. Žaganje se namreč zelo počasi razkroja, in sicer tem počasneje, čim bolj je smolnato. Slabo razkrojen gnoj z nasteljo iz žaganja ostane v zemlji podoran dolgo časa nerazkrojen in nudi ugodno in gorko zavetišče raznim mrčesom, zlasti bramorjem, zato je resnično, da tak gnoj pospešuje razmnoževanje bramorjev.

Vprašanje 51. Moja živina je v hlevu postala lišajasta. Prosim Vas navodila, kako je lišaj pri govedi zdraviti? (A. K. v St. V.)

Odgovor: Predvsem bi Vam svetovali po živinozdravniku dognati, če ima živina res lišaj in ne kako drugo kožno bolezen. Lišaj povzroča pršica, ki rije v koži. Zdravljenje lišaja obstoji v tem, da se te pršice, ki včasih žive precej globoko v koži, zatro, zato jim je težko do živega priti. Lišajasta mesta je dobro z zelenim milom natreti in potem milo več ur na koži pustiti. To se n. pr. lahko naredi popoldne proti večeru, in drugi dan se z milom natrta koža z gorko vodo in s krtačo dobro spere ter se vse garje odpravi. Sprana koža se posuši in na lišajasta mesta se dobro vtire zmes iz enega dela kreozota v 25 delih olja. Tudi bencin, z vodo dobro zmešan (1 del na 5—10 delov), je dober, a pri porabi bencina mora človek biti pozoren, da ne pride kdo z lučjo ali z gorečo smotko blizu, ker je bencin raznesljiv. V trdovratnih slučajih je to delo ponoviti. Če imate živinozdravnika kolikaj blizu, Vam priporočamo, da ga pokličete, da vam da navodilo, kako je lišaj zdraviti.

Vprašanje 67. Narediti mislim javno tehtnico, ki je pri nas zelo potrebna, zato vprašam, če je izposlovati v to svrhu posebno dovoljenje in če ga vsak dobi? (A. G. v D.)

Odgovor: Za napravo javne tehtnice morate dobiti dovoljenje od politične oblasti (okrajnega glavarstva), in tisti, ki bo tehtnico oskrboval, mora narediti izpit usposobljenosti. Izpit se naredi pri c. kr. merosodnem nadzorniku, in sicer

na mestu njegovega uradnega bivališča. Izpit obsega znanje o utežih in o ravnanju s predpisanimi tehtnicami in merami.

Vprašanje 383. Nekomu sem dal svoje posestvo v najem, in ko je določena doba pretekla, sem mu molče pustil posestvo še naprej v zakupu, a letos jeseni sem mu najemščino za prihodnje leto odpovedal. Najemnik pa odpovedi ne sprejme, češ da sem dolžan najemščino dve leti naprej odpovedati. Koliko časa poprej se mora odpovedati zakup, ki se je molče podaljšal? (D. T. v G.)

Odgovor: V Vašem slučaju velja § 1115. splošnjega državlanskega zakona, ki slove: „Molčeče obnovljenje zakupne pogodbe velja pod istimi pogoji, kakor je bila dogovorjena. Pri najemščinah velja le za eno leto, če se pa redni užitek šele pozneje more dobiti, potem pa za toliko časa, kolikor ga je potrebno, da se ta užitek spravi. — Iz tega sledi, da Vaš zakupojemalec nima prav, ker zahteva dveleten rok za odpoved, zato Vam priporočamo, da se obrnete do svojega sodišča za pouk, kako Vam je proti najemniku postopati.

Družbene vesti.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Rudninski superfosfat po 8 K 100 kg z vrečo vred.

Kajnit po 5 K 80 h 100 kg.

Kalijevo sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnojil travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—13 % kalija ter stane 5 K 80 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 80 h.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

* **Odjemalcem Tomasove žlindre** javljamo, da ima družba sedaj za nadrobno razprodajo le nekaj vagonov 19 % Tomasove žlindre v Ljubljani na razpolago. 100 kg te žlindre stane K 7-40 v Ljubljani. —

* **Močna krmila**, in sicer lanene tropine, ima družba vedno v zalogi ter jih oddaja po 19 K. Tropine se oddajajo le v vrečah po 50 kg.

Sezamovih tropin do meseca februarja 1909 ni več dobiti v tvornicah, ker je dotedaj ves izdelek že razprodan, zato družba ne sprejema več naročil na te tropine do februarja, ko jih zopet dobi.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljke na zunanost se še posebej zaračuna za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmu, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti, po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se izvršujejo, ki se zanja denar naprej pošlje. V navedeni ceni so všteti izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

Kmetovalci!

Naraščanje stroškov kmetijskega pridelovanja, draginja vseh gospodarskih potrebščin, pomanjkanje delavcev, oziroma poslov, in njih velike zahteve delajo kmetovanje zgubonosno, če se po starem naprej gospodari in če kmetovalec ne skuša več pridelovati in svoje pridelke bolje vnovčevati.

Kmeta torej more iz sedanjega opasnega položaja rešiti edinole boljše gospodarjenje, ki na eni strani krči pridelovalne stroške, na drugi strani pa pomore do večjega in boljšega pridelka.

Pa naj javni zastopi še toliko koristnega v prid kmetijstvu ukrenejo, kmetovalca ne bodo rešili iz sedanjega obupnega položaja, če si on sam ne pomaga, kajti umno gospodarjenje, ki je edini rešitelj, more na svojem posestvu uvesti le kmetovalec sam.

V samopomoči je rešitev kmetijskega stanu; javni činitelji pa imajo dolžnost, kmetovalca pri njegovi nameri, da si sam pomaga, krepko in do skrajnosti podpirati. Kmetovalec si pa mora sam pomagati; v to svrho se mora strokovno naobraževati in se enako drugim stanovom združevati na skupni boj za svoje pravice in koristi ter na skupni odpor proti stanovskim sovražnikom in krivicam.

Prva naloga c. kr. kmetijske družbe kranjske **ki obstoji že 140 let**, in njenega gospodarskega lista „Kmetovalca“ je, naše slovenske gospodarje **vzbujati k napredku, jim dajati navodila za umno gospodarjenje, jim pomagati, da pri svojih namerah narede kmetijstvo dobičkonosnejše, izkratka:**

kmetovalce vzbujati in vzgajati za samopomoč.

Kmetijski družbi kranjski ne gre za gmotne uspehe, marveč želi z nabiranjem udov, oziroma z nabiranjem naročnikov na „Kmetovalca“, doseči le gori označeni namen, kajti vsak ud, vsak naročnik je nov sodelovalec za dovajanje našega kmetijskega stanu k blagostanju. Te je edini cilj naše družbe, ki mora biti tudi prisrčna želja vsakega pravega rodoljuba.

Da c. kr. kmetijska družba kranjska vé in ume vršiti svojo nalogo, o tem pričajo njeni uspehi v zadnjih desetletjih, ki se ne kažejo le v ogromnem naraščanju njenih udov, temveč poglavitno v nepričakovano velikanskem napredku kranjskega kmetijstva, ki gre povečem na rovaš delovanja naše družbe.

Kranjska c. kr. kmetijska družba je vsled svojega delovanja naše kmetijstvo toliko pospešila, da so se njega letni dohodki povišali za **več milijonov kron.**

Udje kmetijske družbe dobivajo za malo udnino letnih 4 kron brezplačno gospodarski list „Kmetovalca“, dobivajo sadna drevesca brezplačno ali po znižani ceni, dobivajo v vseh zadevah nasvete, oziroma navodila, in družba jim po znižani ceni priskrbuje nad 50 gospodarskih potrebščin v zjamčeni kakovosti, kakor sadno drevje, semena, umetna gnojila, močna krmila, stroje itd. S ponosom lahko trdimo, da ni enakega zastopa v Avstriji, ki bi toliko storil za svoje ude, kakor c. kr. kmetijska družba kranjska.

Gospodarski list „Kmetovalec“ je najstarejši slovenski list kmetijske stroke, kajti

„KMETOVALEC“ je ravnokar završil svoj 25. letnik.

„Kmetovalec“ prinaša poučne in spodbudne narodnogospodarske in kmetijske spise iz vseh panog kmetijstva, kakor iz **poljedelstva, sadjarstva, živinoreje in mlekarstva**, ter neguje **vinstvo** v taki meri, da popolnoma nadomešča poseben slovenski strokovni list za vinstvo. „Kmetovalec“ je prvi strokovni list v Avstriji, ki je v svojih predelih vpeljal odgovore na gospodarska vprašanja iz vrste naročnikov v posebni obliki in na poseben način. Vsled teh vprašanj in odgovorov prinaša list reči, ki najbolj zanimajo bralce, ter so naročniki nehote listovi sotrudniki.

„Kmetovalec je edini slovenski kmetijski list, ki je redno opremljen z mnogimi podobami, ki pojasnjujejo posamezne spise, in ker vemo, kako dobre podobe poživljajo poučno berivo, zato je že sedaj priskrbljenih mnogo podob za novi letnik.

Sotrudniki „Kmetovalca“ so vsi najboljši slovenski kmetijski veščaki.

„Kmetovalec“ je strogo gospodarski list, čigar prvi in edini namen je spodbujati slovenske kmetovalce k potrebnemu napredku v kmetijstvu; on se nikdar ne dotika niti z besedico politike; zato naj ne bo slovenskega gospodarja, ki bi ne bil naročen na ta list, ki mu je **odkritosrčen prijatelj, kažipot pri gospodarjenju in svetovalec ob vseh prilikah njegovega gospodarskega življenja.**

Udnino, oziroma naročnino, v znesku **4 K** je pošiljati pod naslovom:

C. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani.